

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Ympäristöministeriön vastuullisuusraportti 2023

Ympäristöministeriön julkaisuja 2024:14

Ympäristöministeriön vastuullisuusraportti 2023

Ympäristöministeriö Helsinki 2024

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Ympäristöministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-361-190-0

ISSN pdf: 2490-1024

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

Ympäristöministeriön vastuullisuusraportti 2023

Ympäristöministeriön julkaisu 2024:14		Teema	Ministeriö
Julkaisija	Ympäristöministeriö		
Yhteisötekijä	Ympäristöministeriö		
Kieli	suomi	Sivumäärä	48

Tiivistelmä

Ympäristöministeriön vastuullisuusraportissa tarkastellaan ministeriön toimien kädenjälkeä kestäväen kehityksen tavoitteiden edistämiseksi ja toiminnan jalanjälkeä ministeriön toimintaympäristössä vuonna 2023. Raportin laadinnassa on noudatettu Valtiokonttorin ohjeistusta valtionhallinnon yhtenäisestä vastuullisuusraportoinnista.

Vastuullisuusraportin kädenjälkiosiossa tarkastellaan ympäristöministeriön toimia ja niiden vaikuttavuutta kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tarkasteltavaksi on valittu ministeriölle keskeisiä tavoitteita Agenda2030-toimintaohjelmasta: rakennetun ympäristön tavoite 11, kestäväen kulutuksen ja tuotannon tavoite 12, ilmaston tavoite 13 sekä luontoympäristön tavoitteet 6, 14 ja 15. Ministeriön toimet ja vaikuttavuus toteutuvat yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, sillä ympäristöön, ilmastoon ja rakennettuun ympäristöön liittyvät kysymykset ovat koko yhteiskuntaa poikkileikkaavia teemoja.

Jalanjälkiosiossa tarkastellaan ministeriön toiminnan negatiivisia vaikutuksia sen toimintaympäristöön. Ekologisen jalanjäljen osio tarkastelee ministeriön hiilijalanjälkeä ja toimia sen pienentämiseksi. Sosiaalinen jalanjälki keskittyy ministeriön henkilöstöön. Taloudellisen jalanjäljen osalta tarkastellaan ministeriön määrärahoja ja EU-rahoitusohjelmia.

Asiasanat ympäristöministeriö, vastuullisuus, Agenda 2030, raportit

ISBN PDF 978-952-361-190-0 **ISSN PDF** 2490-1024

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-190-0>

Miljöministeriets ansvarsrapport 2023

Miljöministeriets publikationer 2024:14		Tema	Ministeriet
Utgivare	Miljöministeriet		

Utarbetad av	Miljöministeriet
---------------------	------------------

Språk	finska
--------------	--------

Sidantal	48
-----------------	----

Referat

I miljöministeriets ansvarsrapport granskas handavtrycket av de åtgärder för att uppnå målen för hållbar utveckling som ministeriet vidtagit och åtgärdernas fotavtryck i den verksamhetsomgivning som ministeriet ansvarar för. Vid utarbetandet av rapporten har man följt Statskontorets anvisningar om enhetlig ansvarsrapportering inom statsförvaltningen.

I rapportens del om handavtrycket granskas miljöministeriets åtgärder för att uppnå målen för hållbar utveckling och dessa åtgärders effekter. Man har valt ut de mål i Agenda 2030 som är centrala för ministeriet: den bebyggda miljön (mål 11), hållbar konsumtion och produktion (mål 12), klimatet (mål 13) och miljön (mål 6, 14 och 15). Ministeriets åtgärder och deras effekt är beroende av samarbetet med de övriga aktörerna, eftersom miljön, klimatet och den bebyggda miljön är teman som berör allting i samhället.

I delen om fotavtrycket granskas eventuella negativa konsekvenser som ministeriets verksamhet har haft i den verksamhetsomgivning som ministeriet ansvarar för. I rapportens avsnitt om det ekologiska fotavtrycket granskar man ministeriets klimatavtryck och åtgärderna för att minska det. Den sociala dimensionen i fotavtrycket gäller främst personalen vid ministeriet. När det gäller det ekonomiska fotavtrycket granskas ministeriets anslag och EU:s finansieringsprogram.

Nyckelord	miljöministeriet, ansvar, Agenda 2030, rapporter
------------------	--

ISBN PDF	978-952-361-190-0
-----------------	-------------------

ISSN PDF	2490-1024
-----------------	-----------

URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-190-0
-------------------	---

Sustainability Report of the Ministry of the Environment 2023

Publications of the Ministry of the Environment 2024:14	Subject	Ministry
Publisher	Ministry of the Environment	

Group author	Ministry of the Environment
---------------------	-----------------------------

Language	Finnish	Pages	48
-----------------	---------	--------------	----

Abstract

The Sustainability Report of the Ministry of the Environment assesses the positive handprint of the ministry's actions in promoting the Sustainable Development Goals and the footprint of the activities in the operating environment of the ministry in 2023. The report has been drafted in compliance with the common guidelines of the State Treasury.

The section on the handprint discusses the actions of the Ministry of the Environment and their impact on the achievement of the Sustainable Development Goals. The focus is on the goals of the 2030 Agenda for Sustainable Development that are the most relevant for the ministry: 11 sustainable cities and communities, 12 sustainable consumption and production, 13 climate action and 6, 14 and 15 concerning the natural environment. Issues related to the natural and built environment and climate are cross-cutting themes that affect the whole society, which means that the ministry's actions and their impacts are realised in cooperation with other actors.

The section on the footprint deals with the negative impacts of the ministry's activities on the environment in which it operates. The section on the ecological footprint explores the ministry's carbon footprint and actions to reduce this. For the social footprint, the focus is on the ministry's staff. With respect to the economic footprint, the report examines the appropriations allocated to the ministry and the funding programmes of the EU.

Keywords	Ministry of the Environment, sustainability, Agenda 2030, reports
-----------------	---

ISBN PDF	978-952-361-190-0	ISSN PDF	2490-1024
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-190-0
--------------------	---

Sisältö

Kansliapäällikön esipuhe	7
1 Johdanto	8
1.1 Organisaation kuvaus, toimiala ja tehtävät	8
1.2 Vastuullisuuden johtaminen	9
1.3 Vastuullisuustavoitteet ja -raportointi	10
2 Toiminnan kädenjälki	12
2.1 Tavoite 11: Kestävät kaupungit ja yhteisöt	13
2.1.1 Hyvinvointia tukevien asuinympäristöjen kehittäminen	13
2.1.2 Kaupunkien kestävyuden vahvistaminen	15
2.1.3 Kestävän yhdyskuntarakenteen edistäminen	16
2.2 Tavoite 12: Kestävä kulutus ja tuotanto	18
2.2.1 Kiertotalousmurroksen edistäminen	18
2.2.2 Siirtyminen kohti toimivia materiaalikiertoja	20
2.3 Tavoite 13: Ilmastotoimia	22
2.3.1 Suomen päästöjen seuranta ja vähentäminen	22
2.3.2 Osallistaminen ilmastopäätöksentekoon	25
2.4 Tavoitteet 6 ja 14: Puhdas vesi ja sanitaatio sekä vedenalainen elämä.....	27
2.4.1 Päästöjen vähentäminen vesiin ja meriin.....	28
2.4.2 Vesien kunnostaminen	31
2.4.3 Meriluonnon suojelu ja kunnostaminen	31
2.5 Tavoite 15: Maanpäällinen elämä	33
2.5.1 Luontokadon pysäyttäminen ja luonnonsuojelu.....	33
3 Toiminnan jalanjälki	36
3.1 Ekologinen jalanjälki	36
3.2 Sosiaalinen jalanjälki	37
3.3 Taloudellinen jalanjälki	39
4 Raportin laadintatapa	42
Lähteet	43

KANSLIAPÄÄLLIKÖN ESIPUHE

Vuosi 2023 merkitsi puolimatkaa kestäväen kehityksen Agenda2030-toimintaohjelman toimeenpanossa. Työtä on edelleen jäljellä, sillä kestävää kehitystä ei olla saavuttamassa globaalisti ja uusia toimia tarvitaan.¹ Tässä vastuullisuusraportissa kerrotaan joistakin ympäristöministeriön toimista kestäväen kehityksen edistämiseksi. Vuoden 2023 osalta painopisteiksi on valittu rakennetun ympäristön, kestäväen kulutuksen ja tuotannon sekä ilmaston ja luontoympäristön tilaan liittyvät tavoitteet.

Ympäristöministeriö pyrkii strategiansa mukaisesti tuomaan ekologisen kestäväyden yhteiskunnallisen päätöksenteon keskiöön sosiaalisen ja taloudellisen kestäväyden rinnalle. Ekologisesti kestävät ratkaisut eivät paranna pelkästään ympäristön tilaa. Esimerkiksi kiertotalouden ratkaisut ravinteiden käytössä vähentävät merten rehevöitymisen lisäksi Suomen riippuvuutta tuontilannoitteista ja parantavat resurssitehokkuutta. Toisena esimerkkinä toimii kaupunkisuunnittelu, jossa ympäristön ja viheralueiden huomioiminen lisää asukkaiden hyvinvointia ja viihtyvyyttä. Ilman puhdasta vettä taas ei ole ekologista, sosiaalista tai taloudellista kestäväyttä, mikä huomioitiin laajasti myös maaliskuussa 2023 Yhdistyneiden kansakuntien vesikonferenssissa.

Ympäristöministeriö tekee jatkuvasti työtä ilmastonmuutoksen, luontokadon ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi yhdessä muiden hallinnonalojen, elinkeinoelämän, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa. Kestäväen kehityksen saavuttamiseksi yhteistyö on onnistumisen keskeisin edellytys.

Antoisia lukuhetkiä!

Juhani Damski
Huhtikuu 2024

1 unstats.un.org/sdgs/report/2023

1 Johdanto

1.1 Organisaation kuvaus, toimiala ja tehtävät

Ympäristöministeriö vastaa ympäristön, ilmaston, luonnon ja rakennetun ympäristön asioista Suomessa. Ministeriö valmistelee hallituksen ja eduskunnan käsittelyyn muun muassa luonnonsuojeluun, vesistöjen suojeluun, luonnonvarojen kestävään kulutukseen, kiertotalouteen, yhteisöihin, rakentamiseen, asumiseen ja ilmastoon liittyvät asiat. Näillä osa-alueilla ministeriön tehtäviin kuuluu säädösvalmistelun lisäksi oman hallinnonalan ohjaus, kansainvälinen yhteistyö sekä Suomen osallistumisen koordinoiminen Euroopan Unionin (EU) ja kansainvälisen tason neuvotteluissa.

Vuonna 2023 ympäristöministeriön päällikkönä toimi ympäristö- ja ilmastoministeri ja ylimpänä virkamiehenä kansliapäällikkö. Ministeriössä työtä mainituilla vastuualueilla ja oman organisaation hallinnossa tehtiin neljällä osastolla ja yhdellä tulosalueella: luontoympäristöosastolla, rakennetun ympäristön osastolla, ilmasto- ja ympäristönsuojeluosastolla, konserniohjauksen ja kansainvälisten asioiden osastolla sekä viestinnän tulosalueella.

Ympäristöministeriön vastuualueet ovat laajoja yhteiskunnallisia kokonaisuuksia, minkä vuoksi ministeriö tekee yhteistyötä aktiivisesti muiden toimijoiden kanssa. Näihin toimijoihin lukeutuvat muut ministeriöt ja valtionhallinto, kunnat, kaupungit, yksityinen sektori, tutkimuslaitokset, yliopistot ja kansalaisyhteiskunta. Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat myös ministeriön oman alaihallinnon toimijat, joihin lukeutuvat Suomen ympäristökeskus (Syke), Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA), Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY), Aluehallintovirastot (AVI), Metsähallituksen Luontopalvelut sekä joitakin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) tehtävistä. Lisäksi ministeriö omistajaohjaa A-Kruunu Oy:tä.

1.2 Vastuullisuuden johtaminen

Mitä vastuullisuus on?

Vastuullisuus arvona ohjaa ympäristöministeriön toimintaa tavoittelemaan pikavoittojen sijaan aitoa, pidemmällä aikavälillä saavutettavaa yhteiskunnallista kestävyyttä. Ministeriön työskentelytavoissa vastuullisuus näkyy tieto- ja tiedepohjaisena valmisteluna ja päätöksentekona sekä avoimena ja osallistavana keskusteluna.

Vastuullisuus ja kestävä kehitys läpileikkaavat ympäristöministeriön kaikkea toimintaa. Ministeriö pyrkii työssään rakentamaan kestävämpää ja parempaa yhteiskuntaa tuleville sukupolville. Lisäksi ministeriö tuo ympäristön asettamat reunaehdot mukaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon taloudellisten ja sosiaalisten näkökulmien rinnalle. Ympäristöministeriö toteuttaa sille hallitusohjelmassa asetettuja tavoitteita sekä omaa vuoteen 2035 asti ulottuvaa strategiaansa ja ohjaa alishallintoaan toteuttamaan ympäristöhallinnon yhteistä konsernistrategiaa.

Vuoden 2023 aikana ympäristöministeriö toimeenpani kahden eri hallituksen ohjelman. Vuoden alussa viimeisteltiin pääministeri Marinin hallitusohjelman kirjauksia. Kevään 2023 eduskuntavaalien jälkeen Suomeen neuvoteltiin uusi hallitusohjelma. Ympäristöministeriö alkoi muiden ministeriöiden tapaan toteuttaa pääministeri Orpon hallitusohjelmaa [Vahva ja välittävä Suomi](#)² kesällä 2023.

2 urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8

Ympäristöministeriön vuoteen 2035 kurkottava [strategia](#)³ sekä ympäristöhallinnon [konsernistrategia](#)⁴ pohjaavat rohkeuden, asiantuntijuuden ja vastuullisuuden arvoihin. Molemmat strategiat keskittyvät ekologisen kestävyyskriisin kokonaisvaltaisiin ratkaisuihin, vihreään siirtymän johtajuuteen ja hyvinvointia tukeviin elinympäristöihin. Strategioissa on asetettu neljä yhteiskunnallista vaikuttavuustavoitetta:

1. Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen
2. Vihreä siirtymä on kasvun perusta
3. Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa
4. Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään

1.3 Vastuullisuustavoitteet ja -raportointi

Ympäristöministeriön vastuullisuutta ja kestävä kehityksen työtä ohjaa aiemmin esitelty strategia ja sen vaikuttavuustavoitteet. Ilmatoon, ympäristöön, kestäväan kulutukseen ja tuotantoon sekä rakennettuun ympäristöön liittyvien kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumisen lisäksi strategia tukee vastuullisia työskentelytapoja. Kestävä muutosta tukeva lainsäädäntö ja hallinnon rakenteet, tietopohjainen päätöksenteko ja valmistelu sekä kansalaisyhteiskunnan ja sidosryhmien kanssa valmisteltu oikeudenmukainen vihreä siirtymä ovat keskeisiä vaatimuksia kestävä kehityksen toteutumiselle.

Ympäristöministeriön toiminnan vastuullisuutta ja toimia kestävä kehityksen edistämiseksi tarkastellaan vuosittaisessa vastuullisuusraportissa. Raportti perustuu [Valtiokonttorin ohjeistukseen](#)⁵ valtionhallinnon yhtenäisestä vastuullisuusraportoinnista. Vastuullisuusraportti ei sisällä kaikkia ministeriön toimia vastuullisuuden ja kestävä kehityksen eteen, vaan mukaan nostetaan joitakin esimerkkejä. Vastuullisuusraportti eroaa ministeriön tilinpäätöksestä, jossa kuvataan ministeriön talousarvion toteutuminen, taloudellinen asema sekä tuotot ja kulut. Tilinpäätökseen kuuluvassa toimintakertomuksessa taas raportoidaan ministeriön toiminnasta, yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta sekä toiminnan tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta. Hallituksen toiminnasta ja hallitusohjelman toimeenpanosta sekä valtiontalouden hoidosta raportoidaan valtioneuvoston yhteisessä hallituksen vuosikertomuksessa.

3 ym.fi/strategia-ja-tavoitteet

4 ym.fi/ymparistoministerion-hallinnonalan-konsernistrategia

5 valtiokonttori.fi/maaraykset-ja-ohjeet/vastuullisuusraportointi-valtionhallinnossa-2

Tämä raportti koskee ympäristöministeriön toimintaa vuonna 2023. Raportissa esitellään ympäristöministeriön kädenjälki eli ministeriön toiminnan positiiviset vaikutukset toimintaympäristöön ja kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoon. Tämän jälkeen raportissa esitellään ministeriön jalanjälki eli toiminnan negatiiviset vaikutukset toimintaympäristöön. Lopuksi kerrotaan lyhyesti raportin laadintatavasta.

2 Toiminnan kädenjälki

Ympäristöministeriö raportoi toimintansa kädenjälkivaikutuksista valtionhallinnon yhteisen ohjeistuksen mukaisesti. Raportoinnissa käytetään viitekehyksenä Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kestävän kehityksen [Agenda2030-toimintaohjelmaa](#)⁶, joka hyväksyttiin vuonna 2015 YK:n jäsenmaiden toimesta. Globaali Agenda2030-toimintaohjelma sisältää 17 kestävän kehityksen tavoitetta, jotka pyrkivät ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyYTEEN.

Vastuullisuusraportin kädenjälkitarkastelussa keskitytään kuuteen ympäristöministeriön toiminnan kannalta keskeiseen Agenda2030-toimintaohjelman kestävän kehityksen tavoitteeseen. Tavoitteet ovat: 11. Kestävät kaupungit ja yhteisöt, 12. Kestävä kulutus ja tuotanto, 13. Ilmastotekoja, 6. Puhdas vesi ja sanitaatio, 14. Vedenalainen elämä ja 15. Maanpäällinen elämä. Veteen ja meriin liittyvät tavoitteet 6 ja 14 käsitellään saman kappaleen alla, sillä ympäristöministeriön toimet edistävät usein molempia tavoitteita samanaikaisesti.

Kaikkien 17 tavoitteen osalta on tärkeä huomioida niiden keskinäisriippuvuus: toimet yhden tavoitteen saavuttamiseksi vaikuttavat usein – joko positiivisesti tai negatiivisesti – yhteen tai useampaan muuhun tavoitteeseen. Ristikkäisvaikutusten tunnistaminen on tärkeää, jotta nykyhetken toimet eivät aiheuta kohtuutonta haittaa tuleville sukupolville.

6 kestavakehitys.fi/agenda-2030

2.1 Tavoite 11: Kestävät kaupungit ja yhteisöt

KESTÄVIEN KAUPUNKIEN JA YHTEISÖJEN NYKYTILA

Suomalaiset kaupungit ja asuinympäristöt ovat kansainvälisesti vertaillen sosiaalisesti kestäviä, turvallisia ja hyvin saavutettavia. Mahdollisuudet harrastamiseen, liikuntaan ja viheralueiden

hyödyntämiseen vapaa-ajalla ovat monipuoliset. 2000-luvun alussa kiihtynyt ja edelleen jatkuva kaupungistuminen luo mahdollisuuksia hyvälle elämälle ja elinkeinoelämälle, mutta kaupunkien kasvu aiheuttaa myös haasteita ympäristölle ja kohtuuhintaisen asumisen riittävyydelle. Kaupunkien ympäristöllistä kestävyttä, elinvoimaisuutta ja asukkaiden hyvinvointia vahvistetaan valtion ja kaupunkien välisin sopimusmenettelyin, kestävästä yhdyskuntarakennetta tuottavalla kaavoituksella sekä sosiaaliseen kestävyteen tähtävällä asuntopolitiikalla.

2.1.1 Hyvinvointia tukevien asuinympäristöjen kehittäminen

Asukasbarometrilla selvitetään kuuden vuoden välein vähintään 10 000 asukkaan taajamissa asuvien 15–84-vuotiaiden asumistoiveita ja näkemyksiä kaupunkimaisien asuinympäristöjen laadusta. Barometri tarjoaa pitkäaikaista seurantatietoa vuodesta 1998 lähtien. Tiedon avulla tunnistetaan asuinympäristöjen ja asumistoiveiden kehitystrendejä kaupunkien viihtyisyyden lisäämiseksi ja sosiaalisen kestävyden parantamiseksi. Tuotettu tieto edesauttaa asuinalueiden ja asumisen kehittämistä. Syke toteuttaa barometrin ympäristöministeriön ja Syken yhteisrahoituksella.

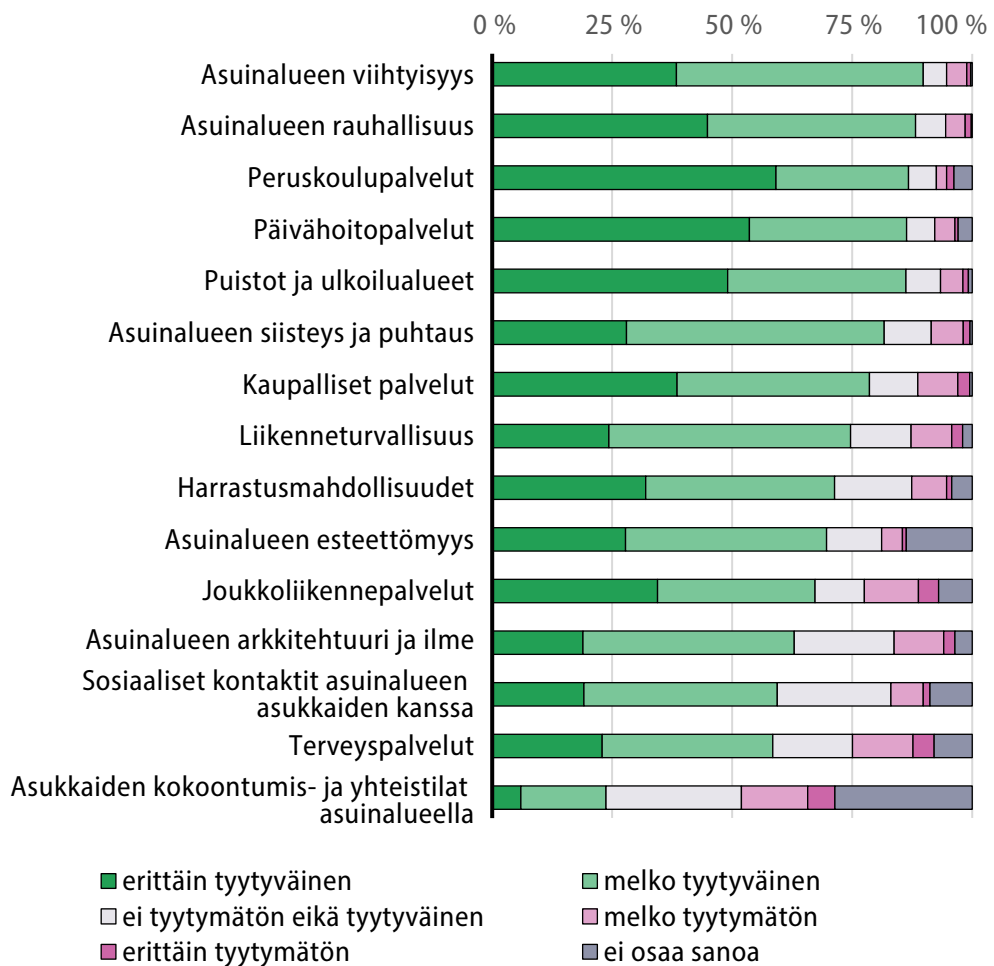
[Asukasbarometrin 2022⁷](#) tulokset julkistettiin loppuvuodesta 2023. Tulosten perusteella kaupunkimaiset asuinalueet koetaan pääosin viihtyisinä ja toimivina ja asukkaat ovat niihin yleisesti ottaen tyytyväisiä. Tyytyväisyys eri tekijöihin asuinalueilla on huomattavissa kuviossa 1, josta käy ilmi suuren osan vastaajista olevan erittäin tai melko tyytyväisiä niin asuinalueeseensa kuin sen palveluihin. Tulokset kertovat

7 urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-5597-0

palveluiden ja liikkumismahdollisuuksien parantumisesta kaupungistumisen ja kaupunkien tiivistymisen myötä. Lisäksi asukkaiden asumistoiveet ovat kaupungistuneet. Tuloksista on myös huomattavissa, että eri alueilla on omat vahvuutensa ja heikkoutensa.

Kuvio 1. Asukkaiden tyytyväisyys eri tekijöihin asuinalueilla.⁸ Lähde: Strandell & Nyberg 2023.

Asukkaiden tyytyväisyys eri tekijöihin asuinalueilla

8 Päivähoito- ja peruskoulupalveluista on kysytty vain lapsiperheiltä.

Vuoden 2023 lopussa valmistui ympäristöministeriön johdolla [Kansallisen luonnon virkistyskäyttöstrategian 2030 toimintaohjelma 2023–2025](#)⁹. Toimintaohjelma pohjautuu vuonna 2022 valtioneuvoston periaatepäätöksellä linjattuun kansalliseen strategiaan. Strategian ja toimenpideohjelman tavoitteina on parantaa lähiluonnon saavutettavuutta, edistää terveyttä ja hyvinvointia, vaalia luonnon kestävyyttä virkistyskäytössä, tunnistaa voimavaroja ja yhteistyöpotentiaalia sekä huomioida luonnon virkistyskäytön monimuotoisuus. Luonnon virkistyskäytöllä on myönteisiä vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja kansantalouteen. Ympäristöministeriö on käynnistänyt ohjelman toimet laajapohjaisessa yhteistyössä. Esimerkiksi luonnon hyödyntämistä sosiaali- ja terveyspalveluissa valmistellaan. Metsähallituksen ja UKK-instituutin valtion maita koskevassa yhteisselvityksessä todettiin, että vuonna 2022 ihmisten liikkuminen kansallispuistoissa ja retkeilyalueilla vähensi yhteiskunnan kustannuksia 164 miljoonaa euroa. Arvio perustuu liikunnan tuomiin hyötyihin, jotka vähentävät kansansairauksista aiheutuvia kustannuksia ja tukevat työkyvyn ylläpitoa.¹⁰ Yleisemmin luonnon virkistyskäytön tutkimuksen tilannekuvaa muodostettiin yhteistyössä Strategisen tutkimuksen neuvoston kanssa.

2.1.2 Kaupunkien kestävyiden vahvistaminen

Ympäristöministeriön koordinoima, vuonna 2019 käynnistynyt [Kestävä kaupunki -ohjelma](#)¹¹ päättyi vuoden 2023 lopussa. Keskeisenä kaupunkipolitiikan välineenä ohjelma tuki kaupunkien ja kuntien laaja-alaista kestävä kehitystä erityisesti ympäristöllisen ja sosiaalisen kestävyden näkökulmista. Ohjelma pohjautui valtion ja kaupunkien kumppanuuteen. Vuonna 2023 ohjelma tuki kestävä kaupunkikehityksen avainindikaattorien käyttöönottoa, kestävä kehityksen budjetointia sekä kestävä kehityksen toimien ristikkäisvaikutusten tunnistamista ja arviointia. Ohjelmassa kehitettiin uusia ratkaisuja kestävä kaupunkisuunnitteluun ja tiivistyvien kaupunkien viherympäristöjen määrään ja laatuun sekä kaupunkilaisten hyvinvointiin ja osallisuuden vahvistamiseen. Ohjelman tulokset koottiin [neljään temaattiseen tuloskoosteeseen](#)¹² ja skaalattavimpien ratkaisujen koosteeseen. Ohjelman loppuarvioinnissa todettiin sen vahvistaneen laaja-alaista kestävyysajattelua sekä valtion ja kuntien välistä vuoropuhelua.

9 ym.fi/virkistyskaytto

10 luontoon.fi/-/selvitys-kansallispuistoissa-liikkuminen-saasti-yhteiskunnan-rahoja-164-miljoonaa-euroa-viime-vuonna

11 kestavakaupunki.fi

12 kestavakaupunki.fi/tuloskoosteet

Vuoden 2023 lopussa päättyi myös [Puurakentamisen ohjelma](#)¹³, joka käynnistyi ympäristöministeriön johdolla vuonna 2016. Ohjelma tuki Suomen biotalousstrategiaa muun muassa lisäämällä puun käyttöä rakentamisessa, edistämällä puurakentamisen teollisen valmistuksen yritystoimintaa ja kasvattamalla suomalaista osaamista kansainvälisen kilpailukykyyn parantamiseksi. Loppuvaiheessa ohjelman painopisteinä olivat erityisesti puun käytön lisääminen kaupunkien rakentamisessa ja julkisessa rakentamisessa sekä alueellisen osaamisen kasvattaminen ja Suomen viennin tukeminen. Puurakentamisen ohjelma monipuolisti puun käyttöä rakentamisessa ja kasvatti sen jalostusarvoa. Puurakenteet toimivat hiilidioksidivarastoina, joten puurakentamisen kasvu lisäsi pitkäaikaisia hiilidioksidivarastoja puutuotteissa ja pienensi Suomessa syntyvää rakentamisen hiilijalanjälkeä.

2.1.3 Kestävän yhdyskuntarakenteen edistäminen

12-vuotisia [maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksia](#)¹⁴ eli MAL-sopimuksia on solmittu valtion ja seitsemän suurimman kaupunkiseudun (Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun, Jyväskylän, Kuopion ja Lahden seutujen) välille. Valtion puolesta sopijaosapuolia ovat ympäristöministeriön lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, ARA, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom sekä ELY-keskukset. MAL-sopimukset tukevat kestävästä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää sekä tarpeita vastaavaa asuntokaavoitusta ja -tuotantoa. Sopimuksilla edistetään liikennejärjestelmien digitalisaatiota, liikenneturvallisuutta sekä kaupunkiseutujen infrastruktuuri- ja asuntotuotantoinvestointeja seutujen kasvun ja saavutettavuuden varmistamiseksi. Lisäksi sopimukset edistävät laaja-alaista yhteistyötä kaupunkiseutujen, valtion ja virastojen välillä.

MAL-sopimusten toteutumista seurataan vuosittaisissa seurantakokouksissa, joihin eri toimijat osallistuvat. Sopimusten vaikuttavuutta tarkastellaan seurantaindikaattorien avulla. Lisäksi pyritään vertailtavuuteen ja yhteismitallisuuteen kaupunkiseutujen kehityksen seurannassa. Keväällä 2023 julkaistiin [Seurantakatsaus MAL-sopimusten vaikuttavuudesta](#)¹⁵, jossa sopimusten tavoitteiden toteutumista ja toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioitiin indikaattorien avulla seutukohtaisesti ja seutujen välillä. Ympäristöministeriön rahoittaman seurantakatsauksen kokoomisesta vastasivat Syke, ympäristöministeriö ja Traficom. Seurannan tulokset osoittavat, että suurimmilla kaupunkiseuduilla kestävä liikunnan edellytykset ovat

13 ym.fi/puurakentaminen

14 ym.fi/maankayton-asumisen-ja-liikenteen-sopimukset

15 urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-414-7

parantuneet ja yhdyskuntarakenne tiivistynyt. Kehitys ei kuitenkaan ole ollut kaikkialla positiivista: osalla kaupunkiseuduista kestävä liikunnan edellytykset ovat pysyneet samalla tasolla tai jopa heikentyneet ja yhdyskuntarakenne hajautunut. Valtakunnallisesti asunnottomuus on edelleen vähentynyt, liikenteen kasvihuonekaasupäästöt ovat laskeneet ja liikenneturvallisuus on parantunut. Lähiluonnon saavutettavuus on myös pysynyt melko vakaana kaikilla seuduilla.

Eduskunta hyväksyi alkuvuodesta 2023 uuden [rakentamislain](#)¹⁶, joka tuo ilmastomuutoksen hillinnän osaksi rakentamisen lainsäädäntöä vuoden 2025 alusta lähtien. Laki sisältää kaksi uutta olennaista teknistä vaatimusta rakentamiselle: rakennuksen vähähiilisyys ja rakennuksen elinkaariominaisuudet. Rakennusten vähähiilisyyttä edistetään ilmastaselvityksellä eli hiilijalanjäljen ja -kädenjäljen laskennalla sekä hiilijalanjäljen raja-arvojen määrittämisellä. Rakennusten elinkaariominaisuudet edistävät rakennusten teknisen käyttöiän pidentämistä edellyttämällä muun muassa tilojen muunneltavuutta sekä rakennusosien uudelleenkäytettävyyttä. Uusi rakentamislaki sisältää myös säännöksen purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksestä. Kaksivaiheisessa selvityksessä listataan rakennus- ja purkuhankkeessa syntyvien purkumateriaalien, vaarallisten aineiden ja rakennuspaikalta pois kuljetettavien maa- ja kiviaineisten määrät.

Uudella rakentamislaila pyritään lisäämään rakennusten käyttöastetta, materiaali-kiertoja sekä rakennusten ja niiden osien pitkäikäisyyttä. Laki pyrkii vähentämään rakentamisen ilmastopäästöjä ja edistämään kiertotaloutta tukien täten kestävä kehityksen tavoitteiden 12 ja 13 saavuttamista. Lain sisältämät ilmastaselvitys, siihen kytkeytyvä raja-arvo-ohjaus sekä rakennusten elinkaariomaisuuksiin liittyvä materiaaliseloste ovat mukana Orpon hallitusohjelman mukaisessa niin kutsutussa korjaussarjassa, jolla pyritään keventämään hallinnollista taakkaa. Korjaussarjan vaikutus pykälien sisältöön selviää keväällä 2024.

Rakentamislain uudistus on osa laajempaa [maankäyttö- ja rakennuslain uudistuskokonaisuutta](#)¹⁷, jonka valmistelu alkoi ympäristöministeriössä vuonna 2018. Tällä hetkellä valmistellaan alueidenkäyttölakia, yhdyskuntakehittämislakia ja yhdyskuntarakentamislakia. Lisäksi katujen ja yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitoa koskevan lain säädöksen uudistusta valmistellaan. Lakiuudistusten tarkoituksena on edistää kestävä kehityksen toteutumista rakennetussa ympäristössä sekä päivittää lainsäädäntö vastaamaan paremmin nykyistä toimintaympäristöä ja sen haasteita.

16 ym.fi/rakentamislaki

17 mrluudistus.fi

2.2 Tavoite 12: Kestävä kulutus ja tuotanto

KESTÄVÄN KULUTUKSEN JA TUOTANNON NYKYTILA

Suomi laahaa EU:n keskiarvon perässä kestävän kulutuksen ja tuotannon tavoitteen toimeenpanossa. Suomessa kulutetaan luonnonvaroja ja raaka-aineita jopa kymmenen kertaa enemmän, kuin mitä kestävä ja globaalisti oikeudenmukainen kulutustaso sallisi.¹⁸ Suomessa on tehty paljon strategista kehitystyötä kiertotalouden ratkaisuisissa ja liiketoimintamalleissa. Aiempina vuosina nähty hidas mutta oikeansuuntainen kehitys materiaalien kierron indikaattoreissa on kuitenkin kääntynyt Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan ja siitä seuranneiden energiahaasteiden myötä. Kotimainen luonnonvarojenotto on jälleen kasvanut. Tästä huolimatta kiertotaloustavoitteiden saavuttaminen on tuoreiden tutkimustulosten valossa mahdollista ja taloudellisesti kannattavaa. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii kuitenkin suuria panostuksia konkreettisiin toimiin.

2.2.1 Kiertotalousmurroksen edistäminen

Vuonna 2021 alkanut [Kiertotalousohjelma](#)¹⁹ ohjaa Suomen kiertotalousmurroksen edistämistä ja luonnonvarojen käytön vähentämistä. Ympäristöministeriö ohjaa työtä yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, ja ohjelman toimenpiteitä toteutetaan yhdessä laajan toimijakentän kanssa. Vuonna 2023 ohjelman osana toteutettiin [Circular design -valmennusohjelma](#)²⁰, jossa oli mukana 50 eri kokoista ja eri aloja edustavaa yritystä. Valmennusohjelmalla pyritään kehittämään käytännön ratkaisuja vähähiilisyden ja kiertotalousmurroksen edistämiseksi sekä lisäämään yritysten valmiuksia kiertotalouden mukaisiin toimintamalleihin. Erityisesti keskityttiin kiertotalouteen perustuviin uusiin tuote- ja palveluinnovaatioihin, joilla kulutusta voitaisiin vähentää.

18 issuu.com/suomenymparistokeskus/docs/sykepolicybrief_2019-09-30_kiertotalous

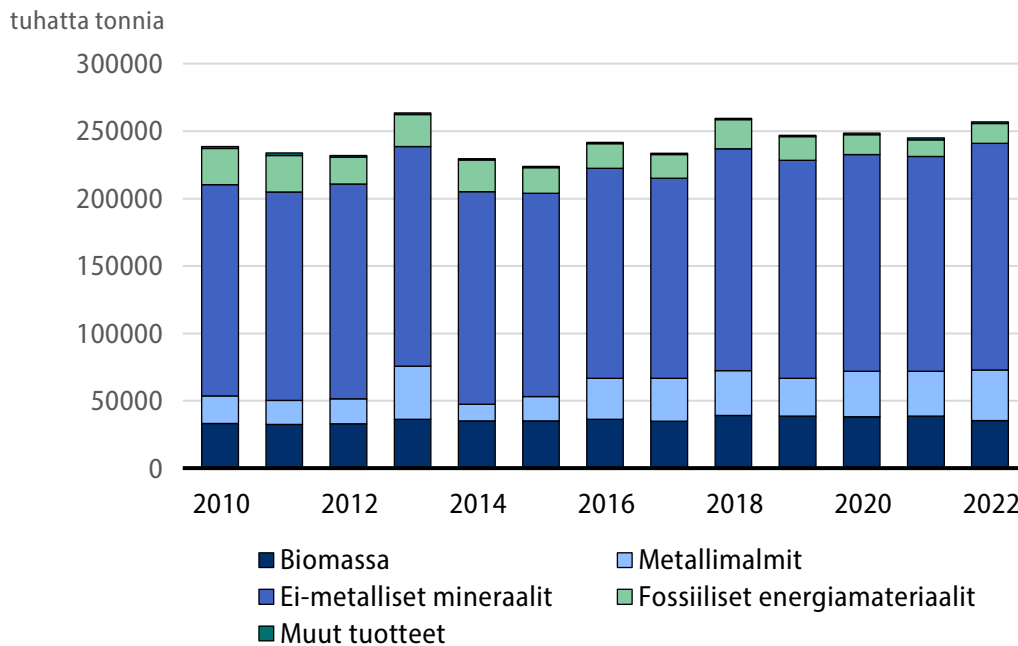
19 ym.fi/kiertotalousohjelma

20 circulardesignsuomi.kiertalousuomi.fi

Kiertotalousohjelman alaisuudessa koostettiin vuonna 2023 myös kuluttajakaupan alan yrityksille suunnattu [Kiertotalous kuluttajakaupassa -pelikirja](#)²¹, josta löytyy tietoa, ratkaisuja ja esimerkkejä käytettyjen tuotteiden myyntiin ja vuokraukseen sekä huolto- ja korjaustoiminnan yhdistämiseen kivijalka- ja verkkokaupoissa. Pelikirja toteutettiin ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyössä yhdessä Kaupan liiton kanssa. Pelikirjalla pyritään valtavirtaistamaan kiertotalouden liiketoimintamalleja kaupan alalla.

Kuvio 2. Kotimainen materiaalien kulutus 2010–2022. Lähde: Tilastokeskus 2023.

Kotimainen materiaalien kulutus 2010–2022

Kiertotalouteen ja kestävään kulutukseen liittyvää tietopohjaa vahvistettiin vuonna 2023. Kiertotalousohjelman osana ympäristöministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö tilasivat Syken johtamalta tutkimuskonsortiolta laajan mallinnus- ja selvitystyön Suomen luonnonvarojen käytöstä ja kiertotalouden mahdollisuuksista. Skenaariotyön marraskuussa 2023 julkaistujen [ennakkotulosten](#)²² mukaan kiertotalous voi taittaa luonnonvarojen kulutuksen kasvun ja hillitä ilmastonmuutosta samalla kun se vahvistaa taloutta. Selvitystyö toimii tieteellisenä pohjana kiertotalouden [green deal -prosessille](#)²³. Kuviossa 2 esitellään Suomen kotimainen materiaalien kulutus

21 kauppa.fi/kaupan-ala/kiertotalous-kuluttajakaupassa

22 sttinfo.fi/tiedote/70061573

23 ym.fi/kiertotalouden-green-deal

vuosina 2010–2022. Kuten kuviosta näkee, kotimainen materiaalien kulutus on pysynyt tarkasteluajanjaksolla lähes samalla tasolla noin 240 megatonnissa. Kiertoaloudelle ja luonnonvarojen kulutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen vaatii lisää konkreettisia toimia ja ohjauskeinoja.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan osana vahvistettiin tietopohjaa kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjäljen pienentämisestä. Ympäristöministeriö toimi hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajana. Hankkeessa tuotettiin tietopohjaa keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman valmistelua varten. Lopputuloksena valmistuneessa [policy brief -paperissa](#)²⁴ suositettiin eri ohjauskeinoyhdistelmiä, joilla kotitalouksien kulutusmenojen hiilijalanjälkeä voidaan pienentää vähintään 50 % vuoteen 2035 mennessä. Liikenteen muutosta tulisi tulosten mukaan vahvistaa lisätoimenpiteillä, kuten nopeusrajoitusten alentamisella, autoliikenteen ja pysäköinnin rajoittamisella kaupungeissa sekä lyhyiden lentomatkojen kieltämisellä. Ohjausta tarvitaan myös ruoan, tavaroiden ja palveluiden kulutuksen hiilijalanjäljen pienentämiseksi.

Luonnonvarojen ylikulutuksen hillitsemiseksi Suomessa toimittiin vesivastuullisuuden puolesta. Ympäristöministeriö valmisteli yhdessä maa- ja metsätalousministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, ulkoministeriön ja Syken kanssa Suomen kansallisen [toimintasuunnitelman](#)²⁵ yritysten vesivastuullisuuden edistämiseksi. Toimintasuunnitelmassa suomalaisille yrityksille on asetettu tavoitteeksi tulla maailman vesivastuullisimmiksi vuoteen 2030 mennessä. Vesivastuullisuudella pyritään edistämään sosiaalisesti ja kulttuurisesti oikeudenmukaista, ympäristön kannalta kestävää ja taloudellisesti kannattavaa veden käyttöä ja suojelua. Ympäristöministeriö rahoitti erillistä Syken [Yritysten vesivastuullisuuden edistäminen -hanketta](#)²⁶, jossa kehitettiin vesivastuullisuuden toimintamallia ruokaketjun yrityksille osana ELY-keskusten vesienhoitotyötä. Lisäksi ympäristöministeriön luotsaamassa kiertoalouden green deal -prosessissa on mukana vesivastuullisuutta vahvistavia toimia.

2.2.2 Siirtyminen kohti toimivia materiaali kiertoja

Syken vetämä seitsemänvuotinen LIFE plus -hanke [Circwaste](#)²⁷ päättyi vuoden 2023 lopussa. Ympäristöministeriö oli hankkeen osarahoittaja ja osallistui aktiivisesti ohjausryhmään muun muassa puheenjohtajan roolissa. Hankkeen aikana toteutettiin lähes 20 pilottia, joilla edistettiin materiaalivirtojen tehokasta käyttöä ja

24 tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=45101

25 urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-554-2

26 syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Yritysten_vesivastuullisuuden_edistaminen_ELYkeskusten_vesienhoitotyossa_YRVELY

27 materiaalikiertoon.fi/fi-fi/Circwaste

kierrätystä sekä ehkäistiin jätteen syntyä. Pilottihankkeissa kehitettiin muun muassa kierrätyspuistoja ja uusia kierrätystoimintoja, perustettiin uudelleenkäyttöverkosto ja kokeiltiin uusia ylijäämäruuan jakelukanavia. Hanke kannusti alueellisia toimijoita laatimaan kiertotalouden tiekarttoja ja luomaan yhteistyöverkostoja. Lisäksi hanke tarjosi asiantuntijatukea alueellisille toimijoille [valtakunnallisen jättesuunnitelman](#)²⁸ toteuttamiseksi. Jättesuunnitelman toimeenpanoa seurataan [Syken ylläpitämällä indikaattoreilla](#)²⁹.

Kansallisen lainsäädännön ja tavoitteiden lisäksi Suomen siirtymistä kohti kiertotaloutta ohjaavat EU:n asetukset ja lainsäädäntö. Ympäristöministeriön johdolla valmisteltiin vuoden 2023 aikana Suomen kanta [EU:n pakkauksia ja pakkausjätettä koskevaan asetusehdotukseen](#)³⁰. Asetuksesta saavutettiin EU-maiden ympäristöministerien [neuvoston yleisnäkemyks](#)³¹ loppuvuodesta. Asetuksella halutaan vähentää pakkausjätteen määrää, lisätä korkealaatuista kierrätystä, vähentää luonnonvarojen kulutusta ja luoda toimivat markkinat kierrätysraaka-aineille. Ehdotuksessa otetaan huomioon pakkausten koko elinkaari. Ympäristöministeriö tulee vastaamaan lopullisen EU-asetuksen kansallisesta toimeenpanosta ja lainsäädännöstä.

Muovin aiheuttama saastuminen on globaali ongelma, jonka ratkaiseminen vaatii globaaleja toimia. Vuonna 2022 YK:n jäsenmaat aloittivat neuvottelut uuden kansainvälisen muovisopimuksen laatimiseksi. Sopimuksen on tarkoitus tukea muovien tuotannossa ja kulutuksessa siirtymistä lineaarisesta kulutustavasta kiertotalouteen ja luoda kansainvälisesti yhteinen sääntöpohja muoveille. Toteutuessaan sopimus voisi vähentää muovin aiheuttamaa saastumista ja ehkäistä fossiilisten raaka-aineiden käyttöä. Vuonna 2023 päästiin neuvottelemaan ensimmäistä kertaa [sopimuksen luonnostekstistä](#)³². Suomi osallistuu neuvotteluihin osana EU:ta. Suomen neuvottelukantojen valmistelusta vastaa ympäristöministeriö, joka pyrkii myötävaikuttamaan EU:n neuvotteluryhmässä kunnianhimoisen ja Suomen intressien mukaisen muovisopimuksen saavuttamiseksi.

28 urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-266-2

29 ymparisto.fi/fi/kestava-kierto-ja-biotalous/kierratys-ja-jatteet/valtakunnallisen-jatesuunnitelman-seuranta

30 environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en

31 valtioneuvosto.fi/-/1410903/eu-n-ymparistoministerit-paasivat-sopuun-pakkauksia-ja-pakkausjätettä-koskevasta-asetuksesta

32 valtioneuvosto.fi/-/1410903/kansainvalisen-muovisopimuksen-neuvottelut-jatkuvat-nairobissa

2.3 Tavoite 13: Ilmastotekoja

ILMASTOTEKOJEN NYKYTILA

Ilmastolaissa on asetettu Suomen tavoite olla hiilineutraali viimeistään vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen pian tämän jälkeen. Tämänhetkinen päästövähennystahti on linjassa ilmastolaissa asetetun vuoden 2030 päästövähennystavoitteen kanssa. Vuoden 2035 kansallisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää kuitenkin lisätoimia maankäyttö- ja muilla sektoreilla. EU:n LULUCF-asetus on asettanut Suomelle velvoitteet maankäyttösektorin nettonieluille. Ilman merkittäviä maankäyttösektorin lisätoimia on epätodennäköistä, että Suomi saavuttaa EU:n asettamat nieluvelvoitteet, vaan joutuu hankkimaan LULUCF- ja taakanjakosektorin yksikköjä muista jäsenmaista velvoitteidensa täyttämiseksi.

2.3.1 Suomen päästöjen seuranta ja vähentäminen

Suomen ilmastopolitiikan ja päästövähennysten riittävyyttä suhteessa [ilmastolaissa](#)³³ asetettuihin tavoitteisiin tarkastellaan vuosittain eduskunnalle annettavassa, ympäristöministeriön valmistelemassa valtioneuvoston ilmastovuosikertomuksessa. [Ilmastovuosikertomuksessa 2023](#)³⁴ raportoitiin Suomen päästökehityksen pikaennakkotiedot vuodelta 2022. Vuonna 2022 Suomen kokonaispäästöt laskivat hieman edellisvuoteen verrattuna ja olivat ilman maankäyttösektoria 45,8 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia. Kuvioista 3 käy ilmi Suomen päästöjen ja nielujen kehitys vuosina 1990–2022. Kuvion 3 positiiviset arvot ovat Suomen kokonaispäästöt ja negatiiviset arvot maankäyttösektorin (LULUCF) nettonielut. Päästöt ovat laskeneet päästökaupparektorilla taakanjakosektoria nopeammin vuosina 2005–2022. Taakanjakosektorin merkittävimmät päästölähteet ovat liikenne, maatalous, rakennusten erillislämmitys, työkoneet, jätteiden käsittely ja F-kaasut, joiden osalta on saavutettu maataloutta lukuun ottamatta päästövähennyksiä.

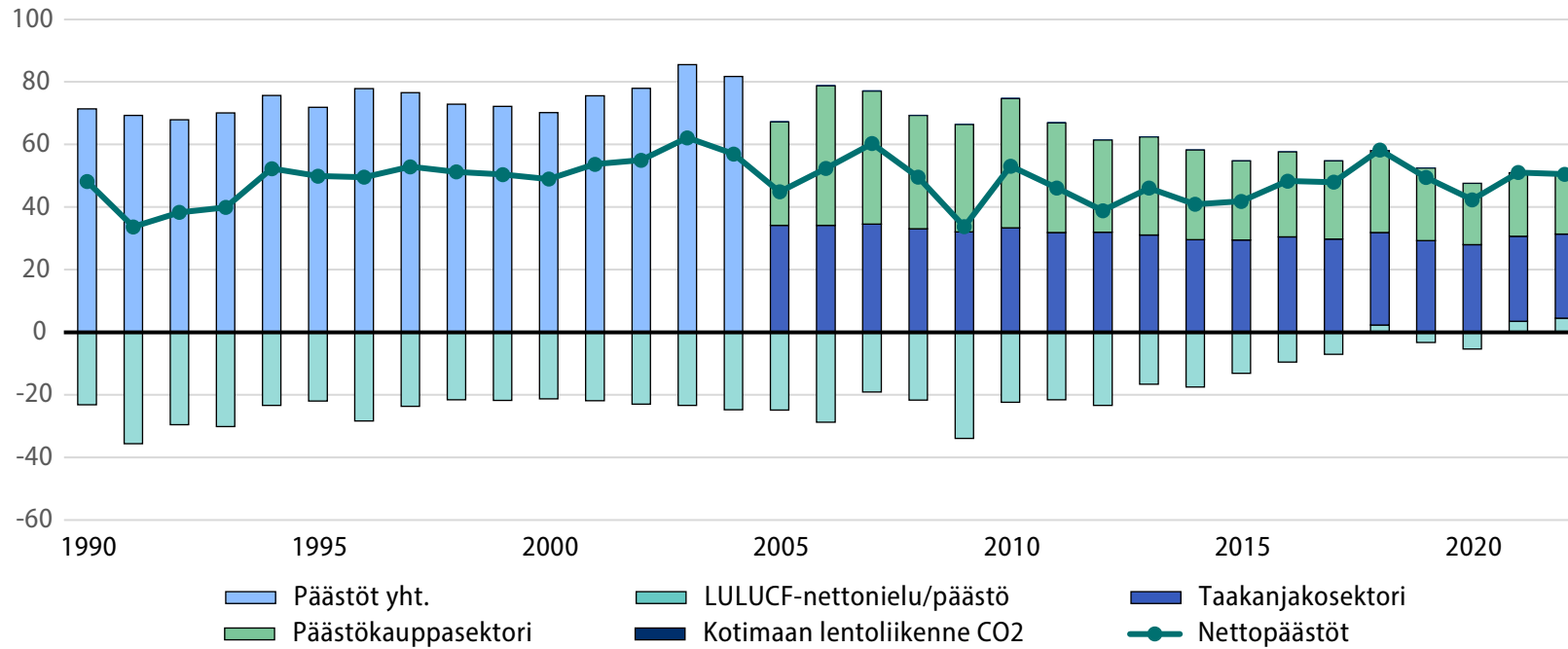
33 finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220423

34 urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-576-2

Kuvio 3. Suomen kokonaispäästöjen kehitys 1990–2022³⁵. Lähde: Siljander ym. 2023.

Suomen kokonaispäästöjen kehitys 1990–2022

milj. t CO₂-ekv.

35 Suomen kokonaiskasvihuonekaasupäästöjen inventaariossa lasketaan vuosittain uudelleen päästötiedot kaikille vuosille vuodesta 1990 lähtien IPCC:n laskentaohjeiden mukaisesti. Tämän vuoksi kuvio 3 eroaa ympäristöministeriön vastuullisuusraportin 2022 vastaavasta Suomen kokonaispäästöjen kuvio 3 (s. 30).

Kasvihuonekaasuinventaariossa tehtyjen menetelmämuutosten seurauksena koko aikasarjan luvut kuviossa 3 päivitettiin edellisvuoteen verrattuna. Viimeisimpien lukujen mukaan Suomen maankäyttösektori oli vuonna 2018 ensimmäistä kertaa nettopäästölähde, eli sektorin päästöt ylittivät sen poistumat, kuten kuviosta 3 käy ilmi. Tämän lisäksi maankäyttösektori on ollut nettopäästölähde vuosina 2021 ja 2022. Maankäyttösektorin muutos nettopäästölähteeksi johtuu hidastuneesta puuston kasvusta, korkeista hakkuumääristä ja turvemaiden lisääntyneistä maaperäpäästöistä. Muutos hankaloittaa Suomen hiilineutraaliustavoitteen 2035 saavuttamista, sillä tavoite nojaa päästöjen vähentämisen lisäksi vahvojen hiilinielujen aikaansaamiin poistumiin. Maankäyttösektorin muuttuminen nettopäästölähteeksi vaikeuttaa myös EU:n Suomelle maankäyttösektoriauksessa (LULUCF) asettamien velvoitteiden saavuttamista. Veloitteen mukaisesti maankäyttösektorin laskennalliset päästöt eivät saa olla laskennallisia poistumia suurempia vuosina 2021–2025. Vuonna 2030 maankäyttösektorin nettonielun tulisi olla 2,9 Mt hiilidioksidiekvivalenttia suurempi kuin vuosien 2016–2018 keskiarvonielun. Jos Suomi ei saavuta sille asetettuja tavoitteita, tulee sen ostaa LULUCF- ja taakanjakosektorin yksikköjä muista EU-jäsenmaista velvoitteidensa täyttämiseksi.

Vuonna 2023 kansallisissa ilmastotoimissa jatkettiin eduskunnalle kesällä 2022 annetun [keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman](#)³⁶ (KAISU) toimeenpanoa. KAISUn tavoitteena on eritellä erityisesti taakanjakosektorin tarvittavat päästövähennystoimet, joilla voidaan saavuttaa vuosien 2030 ja 2035 päästövähennys- ja ilmastotavoitteet. KAISUssa linjattujen politiikkatoimien yhteenlaskettu päästövähennys riittää pienellä varmuusmarginaalilla vuoden 2030 päästövähennystavoitteeseen, joka perustuu EU:n asettamaan taakanjakosektorin päästövähennystavoitteeseen. Kuitenkin politiikkatoimien rahoituksen puute aiheuttaa haasteita tavoitteiden saavuttamiselle ja päästökehitykseen liittyy useita epävarmuustekijöitä keskeneräisestä toimeenpanosta johtuen. Tällä hetkellä onkin arvioitu, että KAISUn politiikkatoimien vähentävä yhteisvaikutus ei riitä vaaditulle tasolle vuonna 2030, jos toimeenpanoa ei kiritetä tai uusia toimenpiteitä oteta käyttöön.

Päästöjä vähennetään myös kansallisella ohjelmatyöllä. [Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma](#)³⁷ toteuttaa Suomen kestävä kasvun ohjelmaa, jota rahoitetaan EU:n elpymisvälineen (Recovery and Resilience Facility) tarjoamalla yhteensä 40 miljoonalla eurolla. Ohjelman toimeenpanosta vastaavat ympäristöministeriö ja Business Finland. Vuonna 2021 alkaneen ohjelman tavoitteena on vauhdittaa

36 ym.fi/keskipitkan-aikavalin-ilmastopolitiikan-suunnitelma

37 ym.fi/kirailmasto

vähähiilisten tuotteiden, teknologioiden, palveluiden ja toimintamallien kehitystä sekä edistää ilmastonmuutokseen sopeutumista rakennetussa ympäristössä. Tähän mennessä ohjelman kautta on myönnetty valtionavustusta noin 130 hankkeelle, jotka kehittävät muun muassa vähähiilisiä energiaratkaisuja ja rakennusmateriaaleja, vähähiilisyiden arviointimenetelmiä ja kiertotalouden ratkaisuja. Ohjelma on jo kasvattanut tietoisuutta vähähiilisyiden merkityksestä ja ratkaisuista sekä auttanut yrityksiä vihreää siirtymää tukevan liiketoiminnan kehittämässä.

Ilmastolakiin lisättiin maaliskuussa 2023 velvoite [ilmastosuunnitelmien](#)³⁸ laadimisesta joko kuntatasolla tai yhteisesti alueen kuntien kesken. Ilmastosuunnitelman tulee sisältää kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoite, toimet päästöjen vähentämiseksi, tiedot päästöjen kehityksestä kunnassa ja suunnitelman toteutumisen seurannan tiedot. Ympäristöministeriö myönsi vuonna 2023 yhteensä 2,6 miljoonaa euroa valtionavustusta ilmastosuunnitelmien laatimiseen. Avustusta myönnettiin 29 hankkeelle, joissa on mukana yhteensä 63 kuntaa. Valtionavustusten lisäksi ympäristöministeriö laati yhdessä Syken kanssa [oppaan kuntien ilmastosuunnitelmien valmisteluun](#)³⁹. Tammikuussa 2024 ympäristöministeriön tietojen mukaan 89 Manner-Suomen kuntaa on laatinut suunnitelman, joka käsittelee joko kokonaan tai osittain ilmastoasioita. 77 kuntaa valmistele uutta tai päivittää omaa ilmastosuunnitelmaansa. Lisäksi 11 kuntaa on mukana seudullisissa ilmastosuunnitelmissa.

Orpon hallitusohjelman taloudellisten päätösten myötä velvoite kuntien ilmastosuunnitelmista perutaan ilmastolain muutoksella. Lisäksi julkisen talouden suunnitelmaan 2023–2026 sisältynyt 2,8 miljoonan euron vuosittainen määräraha kuntien ilmastosuunnitelmien tukemiseen poistetaan. Määrärahaa ei sisällytetty enää vuoden 2024 talousarvioesitykseen. Ympäristöministeriö vastaa lakimuutoksen valmistelusta.

2.3.2 Osallistaminen ilmastopäätöksentekoon

Vuonna 2023 ympäristöministeriö edisti saamelaisten, tieteenedustajien ja nuorten osallistumista ilmastopäätöksentekoon. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja arktisen alueen lämpeneminen uhkaavat arktista luontoa, johon saamelaisten perinteiset elämäntapa, kulttuuri ja elinkeinot ovat kytköksissä. Ilmastolain mukaisesta

38 ym.fi/kuntien-ilmastosuunnitelmat

39 urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-398-0

saamelaisesta ilmastoneuvostosta annettiin valtioneuvoston [asetus](#)⁴⁰ keväällä 2023, ja ensimmäinen neuvosto asetettiin seuraavana syksynä. Asetuksesta ja neuvoston nimittämisestä järjestettiin neuvottelut saamelaiskäräjien kanssa. Neuvoston työtä tukee Oulun yliopiston yhteyteen perustettu sihteeristö. Neuvosto antaa lausuntoja ilmastopolitiikan suunnitelmista ja tuottaa tietopohjaa saamelaiskulttuurin edistämisen näkökulmasta ilmastopolitiikan valmistelun tueksi.

Ilmastolain mukaisesta ilmastopaneelista annettiin paneelin kokoonpanoa, toimikautta, asettamista ja palkkioita koskeva [asetus](#)⁴¹ keväällä 2023. Uudistetulla asetuksella pyrittiin lisäämään ilmastopaneelin toiminnan läpinäkyvyyttä. Valtioneuvosto asetti järjestyksessään kolmannen ilmastopaneelin syksyllä 2023. Uuden paneelin toimikausi alkoi vuoden 2024 alussa. Ilmastopaneeli tuottaa tieteellistä tietoa ilmastopolitiikan päätöksenteon tueksi. Syksyllä 2023 valmistuneessa ulkopuolisessa [arvioinnissa](#)⁴² todettiin ilmastopaneelin roolin olevan sopiva, ja edellisen paneelin onnistuneen hyvin tehtävässään tiedontuottajana.

Uusi nuorten ilmasto- ja luontoryhmä aloitti toimintansa vuonna 2023. Ryhmään valittiin Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry:n, ympäristöministeriön ja valtioneuvoston kanslian välisessä yhteistyössä 14 jäsentä huomioiden hakijoiden kokemus, motivaatio, maantieteellinen ja sukupuolten välinen edustavuus sekä taustaorganisaatioiden tasapuolisuus. Jäsenet ovat iältään 18–25-vuotiaita. Ympäristöministeriö ja valtioneuvoston kanslia tukevat ryhmän työtä. Ympäristöministeriö tukee ryhmän työtä myös rahallisesti. Nuorten ilmasto- ja luontoryhmän tehtävänä on tuoda tietopohjaan uusia näkökulmia ja ratkaisuja päätöksenteon tueksi sekä järjestää nuorten ilmasto- ja luontohuippukokous joka toinen vuosi. Ryhmä järjesti vuoden 2023 lopussa ilmastohuippukokouksen. Ryhmän tarkoituksena on myös edistää politiikkatoimien oikeudenmukaisuuden arviointia tulevien sukupolvien näkökulmasta.

40 finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230435

41 finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230349

42 urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-051-4

2.4 Tavoitteet 6 ja 14: Puhdas vesi ja sanitaatio sekä vedenalainen elämä

PUHTAAN VEDEN JA SANITAATION NYKYTILA

Suomen voidaan katsoa saavuttaneen tavoitteen puhtaasta juomavedestä ja sanitaatiosta, sillä lähes koko väestö on puhtaan juomaveden ja sanitaation piirissä. Hyvän tilanteen

ylläpitämiseksi vesi- ja jätevesi-infrastruktuureihin sijoittamista tulee jatkaa. Samaan aikaan saasteet ja ravinnepestöt ovat uhka Suomen vesistöille ja pohjavesille. Päästöjen, ilmastonmuutoksen ja luontokadon yhteisvaikutus uhkaa luonnon monimuotoisuutta myös Suomen vesistöissä. Globaali vesikriisi on akuutti, eikä veteen ja sanitaatioon liittyviä kestävä kehityksen tavoitteita olla saavuttamassa globaalisti. Suomi on aktiivisesti edistänyt vesikriisin ratkaisuja Suomen vesialan kansainvälisen strategian mukaisesti kansainvälisillä foorumeilla, mukaan lukien YK:n historiallisessa vesikonferenssissa vuonna 2023.

VEDENALAISEN ELÄMÄN NYKYTILA

Suomi on onnistunut vähentämään pistemäisistä lähteistä kulkeutuvien ravinnepestöjen ja muoviroskan päätymistä mereen. Ravinnepestöjen hajakuormituksen vähentäminen ei kuitenkaan ole ollut riittävän nopeaa, ja

ravinteiden aiheuttama rehevöityminen on merkittävä uhka merten ekosysteemeille. Suomi saavutti 10 prosentin tavoitteensa suojelluista alueista, mutta kansainvälisten ja EU:n 30 prosentin suojelutavoitteiden saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä vaatii lisätoimia. Merten hyvää tilaa ei saavutettu vuoteen 2020 mennessä kaikilla osa-alueilla, ja Suomessa on edelleen uhanalaisia meriekosysteemejä ja lajeja. Vuonna 2023 Suomi osallistui YK:n sopimusneuvotteluihin kansallisen lainkäytövallan ulkopuolisten merialueiden suojelusta ja kestävästä käytöstä. Sopimuksesta saavutettiin yhteisymmärrys yli vuosikymmenen kestävien neuvottelujen päätteeksi, ja Suomi allekirjoitti sopimuksen omalta osaltaan syyskuussa 2023.

2.4.1 Päästöjen vähentäminen vesiin ja meriin

Ravinnepäästöt, erityisesti maa- ja metsätalouden hajakuormituksen päästöt vesiin ja meriin aiheuttavat ekosysteemejä ja lajeja uhkaavaa rehevöitymistä. Vuoden 2023 alussa annetun valtioneuvoston [asetuksen](#)⁴³ tavoitteena on vähentää fosforikuormitusta vesistöihin ja alentaa peltojen korkeimpia fosforipitoisuuksia. Asetusta on valmisteltu ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteistyössä. Asetus koskee fosforia sisältäviä lannoitevalmisteita sekä lannan käyttöä maataloudessa ja viherrakentamisessa. Uudessa asetuksessa ympäristökorvauksen rajoitukset on laajennettu koskemaan kaikkia viljelijöitä, mikä tekee järjestelmästä kattavamman ja viljelijöiden kannalta tasapuolisemman. Asetuksella alennettiin myös puutarhakasvien enimmäislannoitusmääriä. Asetus pyrkii erityisesti vähentämään fosforin hajakuormitusta.

Kuvio 4 esittelee fosforin kokonaispäästöt Suomessa kaikilla merialueilla. Vuosien 1995–2021 välillä pistemäisistä lähteistä peräisin oleva fosforikuormitus on laskenut. Hajakuormituksen osalta lasku ei kuitenkaan ole ollut riittävän nopea, vaikka kokonaiskuormituksessa on nähtävissä laskeva trendi. Vuosittaiset vaihtelut juuri hajakuormituksen osalta riippuvat pitkälti vuoden sademääristä: sateisina vuosina hajakuormitusvaluma merialueille on kuivia vuosia suurempaa. Suomen tulee edelleen lisätä toimia fosforin kokonaispäästöjen vähentämiseksi.

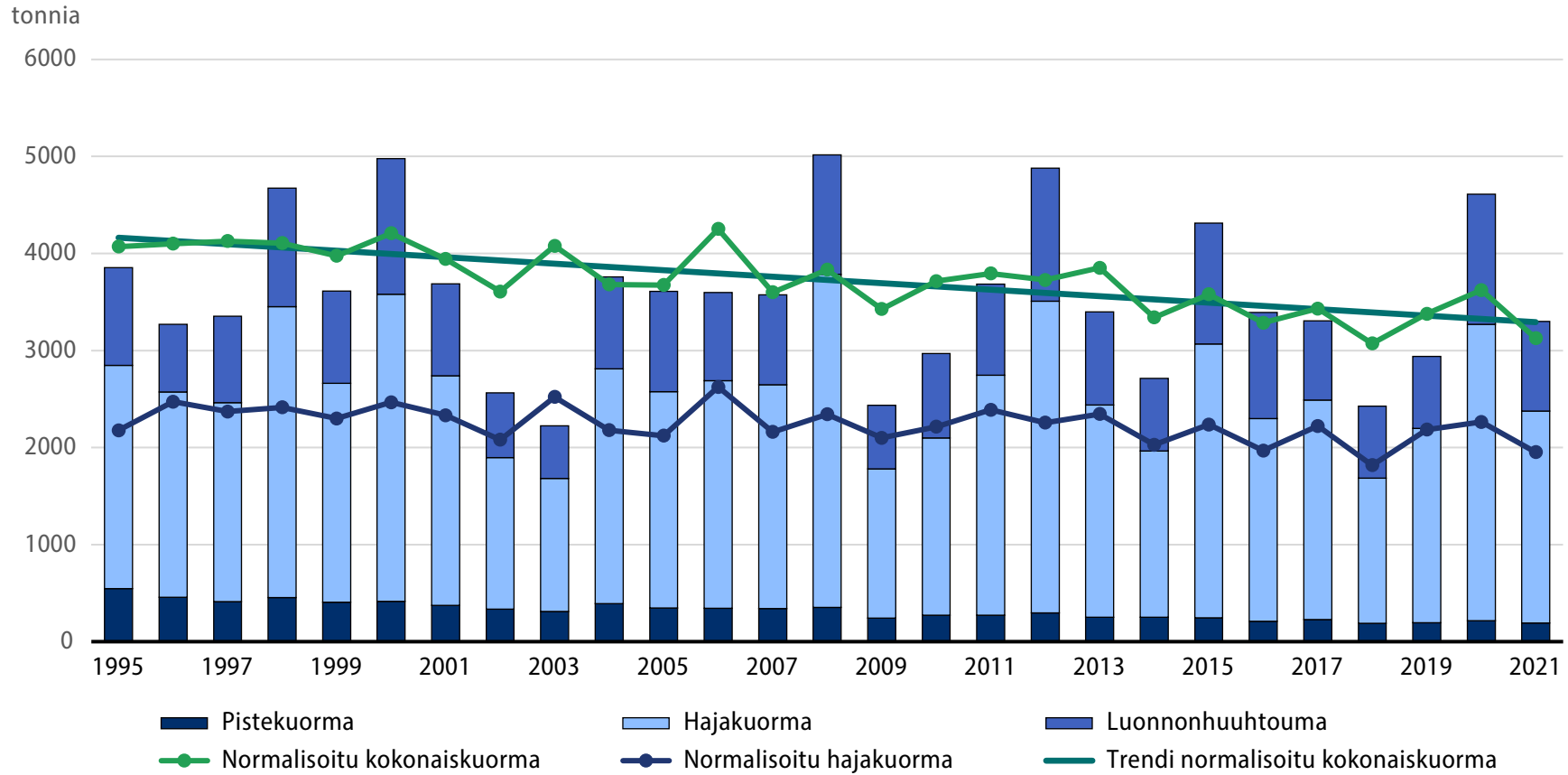
Ravinnepäästöjen vähentäminen kiertotalouden toimin tukee tavoitteen 12 (kestävä kulutus ja tuotanto) toteutumista säästämällä ja kierrättämällä arvokkaita ravinteita ekologisten hyötyjen lisäksi. Ympäristöministeriön [Ravinteiden kierrätysohjelma](#)⁴⁴ pyrkii vähentämään juuri kiertotalouden keinoin vesistöjen ravinnepäästöjä. Vuonna 2023 valmistui seitsemän ohjelman hanketta, joita oli tuettu yhteensä 6,1 miljoonalla eurolla. Neljä hankkeista oli investointihankkeita, joissa parannettiin jäteveden käsittelyn ravinteiden ja energian talteenottoa sekä energiatehokkuutta. Investoinneilla pystytään ottamaan vuositasolla talteen 20–30 tonnia laadukasta fosforia, vähentämään 30 300 MWh lämpöenergian kulutusta ja ottamaan jätevedestä hukkalämpöä talteen 16 900 MWh. Investointien arvioidaan vähentävän hiilidioksidipäästöjä yli 1 700 tonnilla vuodessa. Kolme muuta hanketta olivat tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa, jolla edistetään fosforin talteenottoa sekä jätevesilietteen ja muiden jätevirtojen jatkojalostusta biohiileksi. Vuonna 2023 ohjelmassa käynnistettiin 25 uutta hanketta, joille myönnettiin avustuksia noin 17,9 miljoonaa euroa. Hankkeet keskittyvät muun muassa ravinteiden kierrätykseen ja talteenottoon, sähkön- ja lämmönkulutuksen vähentämiseen sekä erilaisten teknikkoiden, tuotteiden ja kiertotalouden toimintamallien kehittämiseen.

43 finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230064

44 ym.fi/vesien-ja-meren-tilan-parantaminen

Kuvio 4. Fosforin kokonaispäästöt Suomessa (kaikki merialueet) vuosina 1995–2021. Lähde: Ekebohm ym. 2023.

Fosforin kokonaispäästöt Suomessa (kaikki merialueet) vuosina 1995–2021

Vesiensuojelun tehostamisohjelmassa käynnistyi 0,75 miljoonan euron tuella seitsemän uutta hanketta vuonna 2023. Hankkeilla luodaan menettelytapoja, toimintamalleja ja tietopohjaa kaupunkivesien hallitsemiseksi. Keskiössä on yhteistyö vesistö päästöjen vähentämiseksi. Yhteistyötä pyritään parantamaan alueiden käytön, kaavoituksen, vesihuollon ja kuntien muiden vesiensuojeluun vaikuttavien toimialojen välillä. Vuoden 2023 aikana ohjelmassa saatiin päätökseen viemärylivuotojen havaitsemisen ja torjunnan sekä ylivuotoriskien kartoittamisen hankkeita. Hankkeilla lisättiin tietopohjaa, ohjeistuksia ja apuvälineitä viemärylivuotojen ehkäisemiseksi. Lisäksi ohjelman kautta rahoitettiin [selvitys hulevesien laadusta](#)⁴⁵. Selvitys tukee hulevesien laatuun vaikuttavien tekijöiden tunnistamista ja huomioimista kunnissa.

Ravinne päästöjen lisäksi meriä uhkaa roskaantuminen, jonka osalta ympäristöministeriö rahoitti useita hankkeita ja selvityksiä vuonna 2023. [PELETTIMERI-hankkeessa](#)⁴⁶ selvitettiin muovituotteiden valmistuksessa käytettävien muovipellettien määrää, kulkeutumisreittejä ja lähteitä Suomen rannikolla. Hankkeen toteutuksesta vastasi Syke. Ympäristöministeriö rahoitti myös selvityksen hylättyjen ja käytöstä poistettujen veneiden määrästä ja keräykseen liittyvistä haasteista. Selvityksen tarkoituksena on suosittaa ohjauskeinoja, joilla käytöstä poistuneet veneet saataisiin tehokkaammin jätehuollon piiriin. Merenpohjan roskan ja mikroroskan seurannan menetelmiä ja seurantaverkostoa kehitettiin Syken [SUMMERI3-hankkeessa](#)⁴⁷ ja [POHJAROSKA2-hankkeessa](#)⁴⁸, joita ympäristöministeriö rahoitti. Hankkeissa on pyritty tunnistamaan paremmin mereen päätyvän roskan lähteet ja täten vähentämään meren roskaantumista. Lisäksi vuonna 2023 käynnistettiin ympäristöministeriön toimesta Orpon hallitusohjelman mukaiset valmistelut lumen mereen kippaamisen kieltämiseksi.

45 kuntaliitto.fi/julkaisut/2023/2220-selvitys-hulevesien-laadusta

46 syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Muovipelletit_Suomen_merialueella_PELLETTIMERI

47 syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Suomen_merialueen_mikroroskaseuranta_vuonna_2023_SUMMERI3

48 syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Merenpohjan_makroroskaseurannan_vaihtoehtoiset_menetelmat_POHJAROSKA2

2.4.2 Vesien kunnostaminen

Vesiensuojelun tehostamisohjelman ensimmäisen toimikauden 2019–2023 puitteissa on päästöjen vähentämisen lisäksi rahoitettu lukuisia vesien kunnostamisen hankkeita. Ensimmäisen toimikauden aikana vesien tilaa parannettiin lähes tuhannella kunnostushankkeella. Lisäksi ohjelman kautta on rahoitettu suunnittelu- ja selvityshankkeita sekä koulutus-, viestintä- ja verkostohankkeita. Syken vuonna 2023 valmistuneesta selvityksestä käy ilmi, että ohjelma on tehostanut vesiensuojelua koko Suomessa, mikä on näkynyt kasvaneina vesistökuunnostushankkeiden määrinä ja laaja-alaisempina hankkeina. Vaikka hankeaktiivisuus vaihtelee edelleen merkittävästi alueiden välillä, ohjelmalla on pystytty käynnistämään toimintaa aiemmilla katvealueilla ja lisäämään yhdistystoimintaa ja vesiensuojeluorganisaatioiden määrää.

Ympäristöministeriön rahoittaman ohjelman avustuksia on jaettu ELY-keskusten kautta sadoille yksityisille ja julkisille toimijoille, kuten kunnille, kaupungeille, yhdistyksille, säätiöille, osakaskunnille ja kalatalousalueille, oppilaitoksille ja yrityksille. Ohjelma on saanut mukaan merkittävän määrän uusia toimijoita toteuttamaan vesiensuojelutoimia ja kasvattanut näin tietoisuutta vesien tilasta. Lisäksi ohjelman puitteissa on tuettu vesistökuunnostusten alueellisten asiantuntijaverkostojen toimintaa ja kehitetty vesistökuunnostusten menetelmiä. Vuonna 2023 käynnistettiin 17 uutta maa- ja metsätalouden vesienhallinnan hanketta, jotka edistävät luonnonmukaisia vesienhallintaratkaisuja, valuma-aluesuunnittelua ja maanomistajien osamista luonnonmukaisten vesienhallintamenetelmien käyttöönotossa.

2.4.3 Meriluonnon suojelu ja kunnostaminen

[Velmu-ohjelma](#)⁴⁹ on kerännyt tietoa vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuudesta vuodesta 2004 lähtien. Ohjelmassa kerättyä tietoa hyödynnetään vedenalaisen meriluonnon hoito- ja käyttösuunnitelmia valmistellessa. Yksi ohjelman tuottamaan tietoon perustuvista hankkeista on EU-rahoitteinen [Biodiversea LIFE IP -hanke](#)⁵⁰, jota Metsähallituksen Luontopalvelut koordinoi. Ympäristöministeriö on yksi hankkeen kumppaneista. Vuonna 2023 hankkeessa kerättiin tietoa Itämeren

49 ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ja-tutkimusohjelmat/velmu-ohjelma

50 metsa.fi/projekti/biodiversea

rannikon laguuneista kartoittamalla 30 kohdetta. Useat kartoitetut merenlahdet ovat kärsineet ruoppauksista ja rantarakentamisesta, ja rannikon useissa kohteissa löydettiin vieraslajeja. Kartoitukset tehtiin yhteistyössä Velmu-ohjelman kanssa.

Luonnonvarakeskus selvitti osana Biodiversia LIFE IP -hanketta meriharjuskantojen taantumisen syitä. Aiemmin yleisen meriharjuksen kanta on laskenut viime vuosikymmeninä, ja kartoituksen pohjalta on todettu, että kalojen kutukantoja esiintyy enää vain muutamilla alueilla. Lisäksi Metsähallitus pyrkii hankkeen puitteissa vahvistamaan meriharjuskantaa rannikkoalueilla muun muassa tuki-istutuksilla. Metsähallitus on myös tukenut merilintukantoja saariston vieraspetopyynneillä osana hanketta. Keväällä 2023 pyynnit laajennettiin koko Suomen rannikolle. Minkit ja supikoirat ovat uhka saaristossa pesivälle linnustolle ja sen monimuotoisuudelle. Vieraspetopyynneillä poistetaan juuri minkejä ja supikoiria saariston linnuston suojelemiseksi.

2.5 Tavoite 15: Maanpäällinen elämä

MAANPÄÄLLISEN ELÄMÄN NYKYTILA

Luonnon monimuotoisuutta uhkaavat muun muassa luonnonvarojen ylikulutus, ilmastomuutos, saasteet ja haitalliset vieraslajit. Nykytoimilla luontokatoa ei ole pystytty pysäyttämään Suomessa tai maailmanlaajuisesti.

Luontokadon pysäyttämiseen tähtäävää Suomen kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa ja -toimintaohjelmaa sekä EU-sitoumuksia valmistellaan paraikaa. Työtä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja luontokadon pysäyttämiseksi ohjaa vuonna 2022 saavutettu neuvottelutulos YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleis-sopimuksen alaisesta kansainvälisestä luonnon monimuotoisuuskehiksestä. Toimia Suomessa ja maailmalla tulee tehostaa talouden ja ihmisten hyvinvoinnin perustana toimivan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Pääministeri Orpon hallitusohjelman tavoite on torjua luontokatoa ja vahvistaa luonnon monimuotoisuutta, muun muassa kiertotalouden ratkaisujen kautta.

2.5.1 Luontokadon pysäyttäminen ja luonnonsuojelu

Luontokadon pysäyttäminen ja globaalien ja EU:n asettamien suojelutavoitteiden saavuttaminen vaatii lisätoimia myös Suomessa. EU:n luonnon monimuotoisuusstrategiaan liittyvien [kansallisten sitoumusten](#)⁵¹ valmistelu jatkui edelleen vuonna 2023 ympäristöministeriön johdolla. Sitoumukset tavoittelevat EU-tasolla suojelupinta-alan nostamista 30 prosenttiin. Lisäksi tavoitteet pyrkivät parantamaan luonto- ja lintudirektiivin luontotyyppien ja lajien tilaa sekä pysäyttämään niiden heikkenemisen vuoteen 2030 mennessä. Sitoumukset tulevat kattamaan myös sisävesistöt ja niiden luontotyyppit. Vuonna 2022 kansallisia sitoumuksia valmisteltiin laajapohjaisessa työryhmässä. Vuonna 2023 valmistelua on jatkettu ympäristöministeriön virkatyönä yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Sidosryhmiä tavattiin vuoden aikana kahdesti. Sitoumukset pyritään kokoamaan esimerkiksi valtioneuvoston periaatepäätökseen, ja ne toimitetaan Euroopan ympäristökeskustelle viimeistään syksyllä 2024.

51 ym.fi/eu-n-biodiversiteettistrategia

Luonnonsuojelun ja kunnostamisen osalta konkreettinen ohjelmatyö on myös tärkeää lainsäädännön ja sitoumusten rinnalla. Yksi ympäristön ja ekosysteemien kunnostamisen keskeinen ohjelma on maanomistajille vapaaehtoinen [Helmi-ympäristöohjelma](#)⁵², joka ylitti tavoitteensa vuonna 2023. Ohjelmassa suojeltiin arvokkaita soita hieman yli 5 900 hehtaaria. Metsähallituksen Luontopalvelut ja ELY-keskukset ennallistivat suojelualueiden soita yli 3 000 hehtaaria. Ohjelman lintuvesikohteiden kunnostukset kohdistettiin ensisijaisesti Natura 2000 -verkostoon kuuluville erityisen arvokkaille linnustonsuojelualueille. Kunnostustoimia tehtiin vuoden 2023 aikana 31 kohteessa, joissa tehtiin muun muassa ruoppauksia, rantaniittyjen niittoa ja raivauksia, pesimäsaarten rakentamista ja hoitokalastusta. Lisäksi 70 kohteessa jatkettiin haitallisten vieraslajien, minkin ja supikoiran tehopyyntiä. Metsäisissä elinympäristöissä – kuten lehdoissa, jalopuumetsiköissä ja harjujen paahteisissa elinympäristöissä – tehtiin kunnostustoimia yli 140 luonnonsuojelualuekohteessa. Perinnebiotooppien peruskunnostustöitä tehtiin 730 hehtaarilla. Pienvesien, rantojen, fladojen ja kluuvien kunnostuksissa saavutettiin uusi ennätys, sillä kunnostuksia tehtiin yli 70 kohteessa ja esimerkiksi puroja kunnostettiin 40 kilometrin matkalta. Helmi-ohjelma on ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteinen ohjelma, jota toimeenpanevat ministeriöiden hallinnonalojen toimijoiden lisäksi kunnat ja järjestöt. Vuoden 2023 loppuun mennessä on valmistunut yli 40 Kunta- ja Järjestö-Helmi -avustushaussa rahoitettua hanketta.

Toinen keskeinen vapaaehtoinen suojeluohjelma on Etelä-Suomen metsien suojelun [METSO-metsiensuojeluohjelma](#)⁵³, jonka toimeenpano jatkui erinomaisesti vuonna 2023. Ympäristöhallinnon toimesta uusia, pysyviä luonnonsuojelualueita syntyi noin 4 400 hehtaaria vuonna 2023. METSO-ohjelman toiminta-alueen ulkopuolella Pohjois-Suomessa suojeltiin erillisrahoituksella vapaaehtoisesti metsiä noin 3 200 hehtaaria. METSO-ohjelma on hyvässä vauhdissa saavuttamassa pysyvän suojelun tavoitteensa 96 000 hehtaaria uusia suojelualueita vuoteen 2025 mennessä. Vuoden 2023 loppuun mennessä tavoitteesta oli saavutettu 97 % eli uusia pysyviä suojelualueita oli yli 93 000 hehtaaria. METSO-ohjelma on ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteinen ohjelma, joka pyrkii turvaamaan metsien monimuotoisuutta ja arvokkaita luontotyyppejä. Ohjelmassa molemmilla ministeriöillä on omat tavoitteensa. METSO-ohjelman jatkokauden sisällön ja uusien tavoitteiden määrittely käynnistyy vuonna 2024.

52 ym.fi/helmi

53 ym.fi/metso-metsiensuojeluohjelma

Luontokadon pysäyttäminen vaatii hyvää tietopohjaa lajien ja ekosysteemien tilasta. Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen osalta keskeinen haaste on indikaattorien puute. Datan ja tietopohjan kehittämisen eteen otettiin askelia vuonna 2023, kun ympäristöministeriön rahoittaman ja Syken toimeenpaneman hankkeen myötä julkaistiin [Luonnontila.fi](https://luonnontila.fi)-sivusto⁵⁴. Sivusto tarjoaa tietoa eri luontotyyppien ja -lajien tilasta Suomessa sekä niiden kehityksestä. Kaikille avoimen sivuston indikaattoreista osa on vielä kehitysvaiheessa. Sivuston jatkokehityksen lisäksi Syke valmistelee tehdyn työn pohjalta EU-direktiivien raportointia.

54 luonnontila.fi

3 Toiminnan jalanjälki

Jalanjälkiosiossa tarkastellaan ympäristöministeriön toimien negatiivisia vaikutuksia sen toimintaympäristöön. Ekologinen jalanjälki sisältää ministeriön päästöt, sosiaalinen henkilöstön ja taloudellinen määrärahat ja EU-rahoitusohjelmat. Lisäksi esitellään ministeriön toimet vaikutusten pienentämiseksi.

3.1 Ekologinen jalanjälki

Ympäristöministeriön ekologisen jalanjäljen seurannasta vastaa ministeriön Ekovirastoryhmä, joka koostuu ministeriön eri osastojen edustajista. Ympäristöministeriö on ollut vuodesta 2011 lähtien osa WWF:n Green Office -verkostoa, minkä myötä ministeriön matkustamisen, hankintojen ja kiinteistönpidon hiilijalanjälkeä on seurattu vuositasolla. Ministeriön Green Office -sertifikaatti uusittiin viimeksi vuonna 2021.

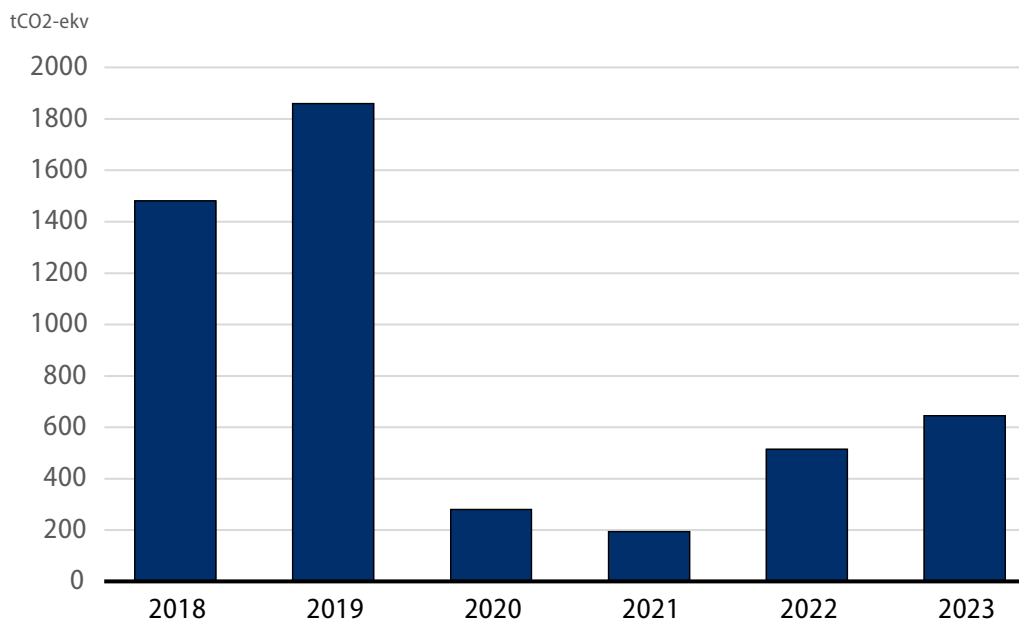
Ympäristöministeriön kokonaishiilijalanjälki vuosina 2018–2023 esitellään kuviossa 5. Vuonna 2023 ministeriön päästöt olivat yhteensä noin 645 hiilidioksidiekvivalenttitonnia. Kokonaishiilijalanjälki kasvoi edellisvuodesta yli 100 hiilidioksidiekvivalenttitonnia, mutta jäi edelleen huomattavasti pienemmäksi kuin vuosina 2018 ja 2019. Vuoden 2023 kasvanut kokonaishiilijalanjälki selittyy erityisesti edellisvuoteen verrattuna kasvaneella ulkomaan ja kotimaan virkamatkustamisella. Lisääntynyt lähityö on kasvattanut vedenkulutusta ministeriön toimitiloissa, vaikka muun muassa lämmönkulutus ja jätemäärät ovat laskeneet hieman edellisvuodesta. Matkustaminen ja lähityö lisääntyivät edelleen vuonna 2023 pandemiavuosien myötä kasvaneen etätyön vähentyessä.

Päästöseurannan lisäksi Ekovirastoryhmä suunnitteli ja toteutti toimia ministeriön ekologisen jalanjäljen pienentämiseksi vuonna 2023. Alkuvuodesta ryhmä järjesti keskustelutilaisuuden virkamatkustamisen päästöistä. Tilaisuudessa keskusteltiin erityisesti lentomatkustamisen päästöistä ja eri tavoista niiden vähentämiseksi. Loppuvuodesta ryhmä valmisteli matkustuskyselyn ministeriön henkilöstölle. Kyselyn tuloksia

käsitellään vuonna 2024. Henkilöstön työmatkapyöräilyn kannustamiseksi ministeriön työntekijöille järjestettiin omakustanteista pyörähuoltoa ministeriön sisäpihalla keväällä. Ryhmä viesti toiminnastaan ministeriön sisäisesti ja pyrki edistämään ministeriöiden välistä ympäristöyhteistyöverkostoa. Lisäksi ympäristöministeriö osallistui kansalliseen Astetta alemmas -energiänsäästökampanjaan vuoden 2023 alussa laskemalla toimitilansa lämpötilaa.

Kuvio 5. Ympäristöministeriön kokonaishiilijalanjälki vuosina 2018–2023⁵⁵.
Lähde: Ympäristöministeriön WWF Green Office -ympäristöjärjestelmä 2024.

Ympäristöministeriön kokonaishiilijalanjälki 2018–2023

3.2 Sosiaalinen jalanjälki

Ympäristöministeriö on henkilöstöltään keskikokoinen ministeriö. Vuoden 2023 lopussa ministeriöön oli virkasuhteessa 287 henkilöä, joista yli 70 % oli naisia. Suurin osa henkilöstöstä työskentelee vakituisissa virkasuhteissa, ja määräaikaisen henkilöstön osuus on 28 %. Määräaikaisen henkilöstön osuus laski vuonna 2023

⁵⁵ Kokonaishiilijalanjälkidata ei ole täysin vertailukelpoista eri vuosien välillä, sillä laskentatapa on vaihdellut joillain osa-alueilla ja osa päästöistä on jouduttu arvioimaan.

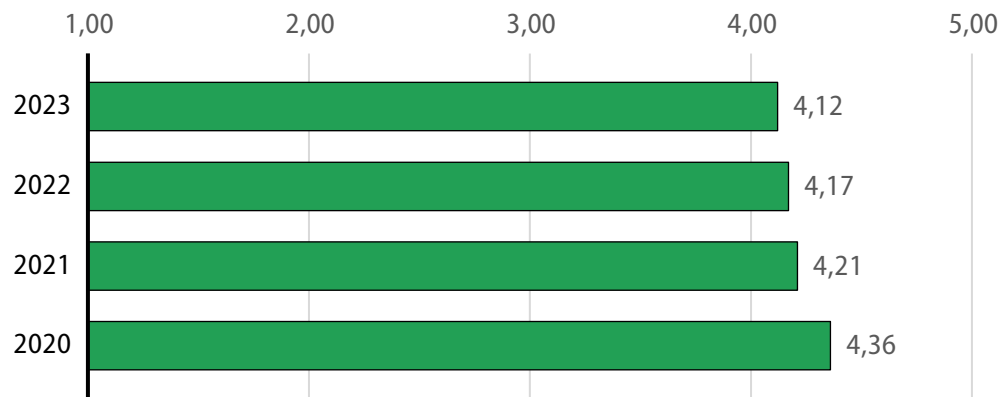
edellisvuosiin verrattuna, mikä selittyy suurelta osin Marinin hallitusohjelman hankkeiden toimeenpanoon palkatun määräaikaisen henkilöstön virkasuhteiden päättyemisellä.

Henkilöstön työkuunto parani hieman vuonna 2023 sairaspöissaolojen määrässä mitattuna. Syksyllä 2023 toteutetussa tyytyväisyysskyselyssä kokonaistyytyväisyys pysyi hyvällä tasolla edellisvuoden tapaan. Kyselyn perusteella ministeriön vahvuudet ovat edelleen työn sisällössä ja työntekijöiden vaikuttamismahdollisuuksissa. Lisäksi työyhteisö ja ministeriön toimintakulttuuri koetaan hyväksi kyselytulosten perusteella. Kyselyn mukaan työntekijät kokevat ympäristöministeriön hyväksi työpaikaksi, kuten kuvioista 6 käy ilmi. Vaikka kuviossa 6 on vuoden 2023 osalta havaittavissa pientä laskua edellisvuosiin verrattuna, on tyytyväisyys omaan työpaikkaan edelleen korkealla tasolla.

Kuvio 6. Kyselytulokset väittämään "oma virastoni on hyvä työpaikka".

Lähde: VMBaro tyytyväisyysskysely 2023.

Tulokset väittämästä "oma virastoni on hyvä työpaikka" asteikolla 1–5

Alkuvuonna 2023 käynnistyi ministeriön henkilöstöstrategian valmistelu laajasti henkilöstöä osallistaen. Kehittämistyöhön käytetty työpanos ministeriön tasolla on ollut merkittävä. Henkilöstöstrategia valmistui kesäkuussa 2023. Syyskaudella käynnistyivät toimenpiteet muun muassa strategisen henkilöstösuunnittelun osalta. Lisäksi päivitettiin ministeriön johtamisjärjestelmän kuvaus ja kehitettiin ministeriön sisäisiä tapahtumakonsepteja tukemaan yhteisöllisyyttä ja lisäämään vaikuttavaa tiedonkulkua.

Orpon hallitusohjelmassa keskeisiä tavoitteita ympäristöministeriölle ovat aluehallinnon virastouudistus ja luvituksen sujuvoittaminen. Lisäksi hallitusohjelmassa asetettiin hallinnonalakohtaiset säästötavoitteet, joiden myötä on aloitettu tuotavuusohjelman valmistelu. Ministeriön talouden sopeuttaminen pieneneviin resursseihin kytkeytyy tiiviisti alkusyksyllä käynnistettyyn ministeriön henkilöstösuunnitelman valmisteluun vuosille 2024–2027 ja sen toimeenpanoon. Haasteena on vastata jatkuvasti muuttuvaan toimintaympäristöön ja yhteiskunnan kasvaviin odotuksiin ympäristöministeriötä ja sen toimialaa kohtaan. Toiminnan ja tavoitteiden sopeuttaminen käytettävissä oleviin voimavaroihin vaatii ministeriöltä valintoja muun muassa siinä, millaisiin tehtäviin ja ohjauskeinoihin ministeriö panostaa ja millaisia muutoksia toimintojen järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä tehdään.

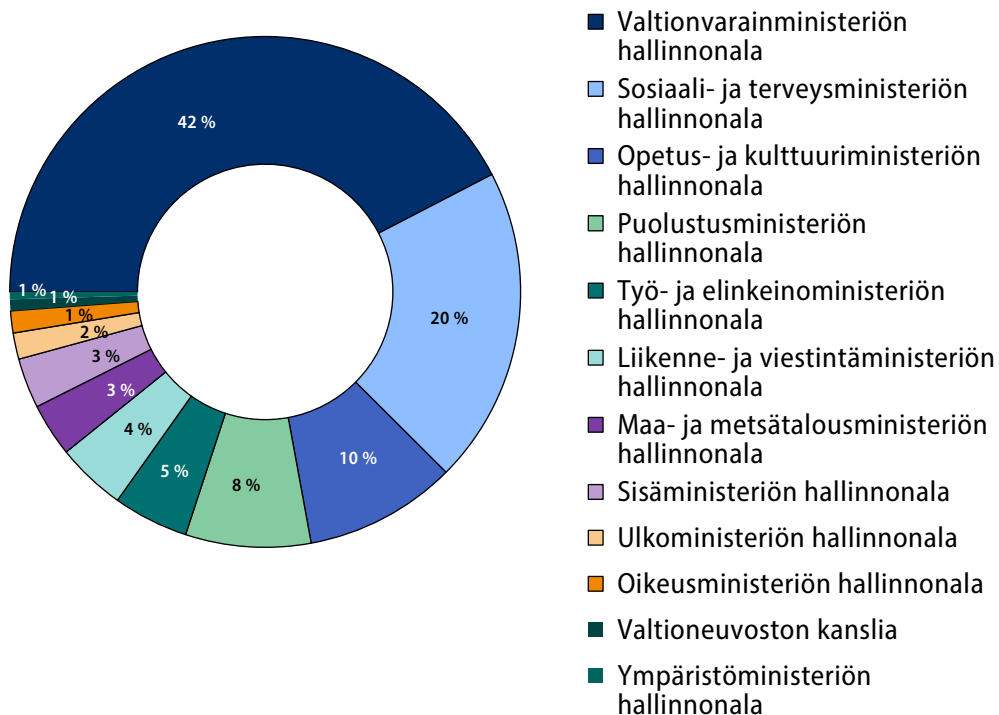
Ympäristöministeriön toimintamenoihin kohdentuvat säästöt korostavat entisestään tarvetta tukea henkilöstön osaamisen kehittämistä, tavoitteellista työssä oppimista ja jaksamista. Aiempien vuosien tapaan henkilöstöä kannustettiin liikkuvuuteen myös vuonna 2023: ministeriössä oli useampia työntekijöitä henkilökierrossa, ja toisaalta ministeriöstä myös lähdettiin henkilökiertoon. Henkilöstöä kannustettiin muun muassa hyödyntämään valtioneuvoston koulutustarjontaa ja käyttämään säännöllistä työaikaansa osaamisen kehittämiseen.

3.3 Taloudellinen jalanjälki

Julkisen sektorin toimijana ympäristöministeriön taloushoidossa seurataan aina voimassa olevia lakeja ja säännöksiä. Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo ympäristöministeriön taloushoitoa ja siitä raportointia. Ympäristöministeriön määrärahoista ja vuosittaisesta budjetista linjataan valtion talousarvioesityksessä, jonka hallitus esittelee ja eduskunta hyväksyy vuosittain. Kuvio 7 esittelee valtion vuoden 2023 talousarvioesityksen mukaisen jakauman määrärahoista eri ministeriöiden hallinnonalojen välillä. Kuviossa ei ole mukana eduskunnan toimintaan, tasavallan presidentin kanslian toimintaan tai valtion velan korkojen maksuun osoitettuja määrärahoja. Kuten kuvioista käy ilmi, ympäristöministeriön hallinnonalan osuus eri ministeriöiden hallinnonaloille osoitetuista määrärahoista on alle prosentti.

Kuvio 7. Valtion talousarvioesityksen 2023 määrärahajako ministeriöiden välillä.

Lähde: Valtiovarainministeriö 2023.

Valtion talousarvioesityksen 2023 määrärahajako ministeriöiden välillä

Ympäristöministeriön lakisäätöisten tehtävien toteuttamisen lisäksi ministeriön kautta kohdennetaan rahoitusta erilaisiin ohjelmiin ja hankkeisiin, joilla tehdään konkreettisia toimia hallinnonalan tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä ovat muun muassa ilmastotoimet, luontokohteiden kunnostustoimet sekä toimet rakennetussa ympäristössä. Mitä enemmän konkreettisiin hankkeisiin ja ohjelmiin on resursseja, sitä suurempi vaikuttavuus niillä saavutetaan. Kuitenkin erityisesti ilmasto- ja luonnon monimuotoisuusnäkökulmista tarkasteltuna on selvää, että rahoituksella saavutetut toimet eivät ole olleet riittäviä esimerkiksi luontokadon pysäyttämiseksi Suomessa. Asetettuihin tavoitteisiin pääseminen vaatii riittäviä resursseja.

Budjettirahoituksen lisäksi ympäristöministeriö hyödyntää aktiivisesti EU:n rahoitusohjelmia vaikuttavuustavoitteidensa täyttämiseksi. Ympäristöministeriö osallistuu 45,65 miljoonalla eurolla Suomen valtion 100 miljoonan euron rahoitusosuuteen InvestEU-takausohjelmassa, joka on yksi esimerkki EU-ohjelmien käytöllä saavutettavasta lisärahoituksesta ympäristötavoitteiden edistämiseksi. Rahoitusosuuden vipuvaikutuksen arvioidaan olevan seitsenkertainen. Ohjelma perustuu Euroopan

investointirahaston (EIR) Sustainability Guarantee -tuotteeseen, joka on rahoituslaitosten kautta välitettävä takausohjelma investoinneille. Lainantakausohjelman hallinnoinnista Suomessa vastaavat työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö. Itse lainoista vastaavat Suomen pankit, joissa takausohjelma otetaan käyttöön vuoden 2024 alkupuolella. Takaus on tarkoitettu pienten ja keskisuurten yritysten, kotitalouksien sekä asunto-osakeyhtiöiden ympäristökestävyyttä edistäviin investointeihin. Vihreää siirtymää ja energiaomavaraisuutta vauhditetaan takausohjelman avulla muun muassa parantamalla rakennusten energiatehokkuutta ja lisäämällä uusiutuvien energiamuotojen käyttöönottoa lämmitysjärjestelmissä. Lisäksi takausmallin investointeja voidaan kohdentaa muun muassa sähkökulkuneuvojen latausinfrastruktuurin rakentamiseen, sähköautohankintoihin ja muihin taksonomian eli EU:n kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmän mukaisiin investointikohteisiin.

Vihreään siirtymään sisältyy olennaisesti ei merkittävää haittaa -periaate (do no significant harm, DNSH). Periaatteen mukaan yhtä ympäristötavoitetta edistävä toimi ei saa samalla aiheuttaa merkittävää haittaa toisille ympäristötavoitteille. Periaate rahoituksen kriteerinä ohjaa rahoitusta pois ympäristölle haitallisista hankkeista ja siten edistää ympäristöministeriön alalle kuuluvia tavoitteita. Ympäristöministeriössä oli käynnissä vuonna 2023 [DNSH in Finland -hanke](#)⁵⁶, jossa kehitettiin käytännöt ympäristövaikutusten huomioimiseksi viranomaisten rahoituspäätöksissä. Osana hanketta laadittiin DNSH-ohjeet etusijalain mukaisille investointihankkeille, joilla edistetään irtautumista fossiilisista polttoaineista. Hanke on Euroopan komission rahoittama.

56 valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM036:00/2022

4 Raportin laadintatapa

Ympäristöministeriön vastuullisuusraportissa kuvataan joitakin ministeriön toimia kestävän kehityksen edistämiseksi ja ministeriön toiminnan jalanjälkeä vuonna 2023. Raportti ei kata kaikkea ministeriön toimintaa, vaan raporttiin on nostettu joitakin esimerkkejä ministeriön työstä ja vaikuttavuudesta. Raportin jalanjälkiosio ei myöskään ole kaiken kattava kokonaisuus.

Vastuullisuusraportti keskittyy ympäristöministeriön toimintaan eli siihen ei sisälly ympäristöministeriön alaihallintoa. Ministeriön hallinnonalan muut toimijat raportoivat itse omasta vastuullisuudestaan. Ministeriön vaikuttavuutta ja kädenjälkeä tarkastellessa on kuitenkin mahdotonta erottaa toisistaan ministeriön ja sektorin muiden toimijoiden vaikuttavuus. Ympäristön, ilmaston, luonnon ja rakennetun ympäristön kysymykset ovat laajasti yhteiskuntaa poikkileikkaavia, minkä vuoksi niitä edistetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Ympäristöministeriön vastuullisuusraportin 2023 laatimisesta vastasi ympäristöministeriön kestävän kehityksen ryhmä. Raportin sisältöjä tuotti ja kommentoi laaja ryhmä ministeriön asiantuntijoita eri osastoilta. Vuoden 2023 raportti hyväksyttiin ympäristöministeriön virkajohtoryhmän kokouksessa maaliskuussa 2024.

LÄHTEET

Agenda2030 kestävän kehityksen tavoitteiden tila-arviot

Agenda2030 kestävän kehityksen tavoitteiden kuvat: Materiaalipankki Suomi / United Nations Development Programme. Osoitteessa: undp.org/finland/materiaalipankki.

Valtioneuvoston kanslia 2020. Voluntary National Review 2020 FINLAND: Report on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development. [Suomen vapaaehtoinen maaraaportointi 2020: Kestävän kehityksen Agenda2030-toimintaohjelman toimeenpanon raportti]. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2020:8. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-947-9.

Kuviot

Ekebom, Jan & Korpinen, Samuli & Laamanen-Nicolas, Leena 2023. Merenhoidon ympäristötavoitteiden tarkistaminen 2024 : Tausta-asiakirja merenhoidon kolmannen toimeenpanokierroksen ensimmäiseen osaan : Kuulemiseen käytettävä tausta-asiakirja. Osoitteessa: ymparisto.fi/fin/osallistu-ja-vaikuta/kommentoi-merenhoidon-tila-arviota. Haettu: 20.3.2024.

Siljander, Riikka & Cederlöf, Magnus & Skoglund, Kai & Herronen, Vilma 2023. Ilmastovuosikertomus 2023. Ympäristöministeriön julkaisu 2023:27. Ympäristöministeriö, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-576-2.

Strandell, Anna & Nyberg, Elina 2023. Asukasbarometri 2022 : Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2023:29. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-5597-0.

Tilastokeskus 2023. Materiaalitilinpito 2022. Osoitteessa: tilastokeskus.fi/julkaisu/cl8ie1axv3yl309w2hmg0ra4n. Haettu: 22.3.2024.

Valtiovarainministeriö 2023. Valtion talousarvioesitykset : Vuosi 2023 : Yhdistelmä ajantasaisesta talousarviosta 15.11.2023. Osoitteessa: budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2023&lang=fi&maindoc=/2023/aky/aky.xml&opennode=0:1:5. Haettu: 27.2.2024.

Muut lähteet ja linkit

Berg, Annukka & Antikainen, Riina & Kauppi, Sari & Kautto, Petrus & Myllymaa, Tuuli & Ruokamo, Enni & Salo, Hanna & Savolainen, Hannu 2019. Kiertotalous mahdollistaa luonnonvarojen kulutuksen merkittävän vähentämisen. Toimittaja: Leena Rantajärvi. SYKE Policy Brief. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Osoitteessa: issuu.com/suomenymparistokeskus/docs/sykepolicybrief_2019-09-30_kiertotalous.

Department of Economic and Social Affairs (DESA) 2023. The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition. [Kestävän kehityksen tavoitteiden raportti 2023]. United Nations publication. United Nations, New York. Osoitteessa: unstats.un.org/sdgs/report/2023.

Design Forum: Circular Design – kehityspolku kohti kiertotaloutta -valmennusohjelma. Osoitteessa: circulardesignsuomi.kiertotaloussuomi.fi.

Directorate-General for Environment (DG Environment): Packaging waste. [Pakkausjäte]. Osoitteessa: environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste.

Finlex: Ilmastolaki 423/2022. Osoitteessa: finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220423.

Finlex: Valtioneuvoston asetus fosforia sisältävien lannoitevalmisteiden ja lannan käytöstä 64/2023. Osoitteessa: finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230064.

Finlex: Valtioneuvoston asetus saamelaisesta ilmastoneuvostosta 435/2023. Osoitteessa: finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230435.

Finlex: Valtioneuvoston asetus Suomen ilmastopaneelista 349/2023. Osoitteessa: finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230349.

Kaupan liitto: Kiertotalous kuluttajakaupassa. Osoitteessa: kauppa.fi/kaupan-ala/kiertotalous-kuluttajakaupassa.

Laine, Anna & Moisio, Matleena & Mäntylä, Iris & Saukkonen, Tuuli & Halonen, Mikko & Raivio, Tuomas 2023. Suomen ilmastopaneelin toisen ilmastolain mukaisen toimikauden 2020–2023 arviointi. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:49. Ympäristöministeriö, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-051-4.

Luonnontila: Suomen luonnon tilannekuva. Osoitteessa: luonnontila.fi.

Maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus 2023. Vesivastuullisuuden kansallinen edistäminen : Toimintasuunnitelma 2023–2025. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:48. Valtioneuvosto, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-554-2.

Metsähallitus 15.9.2023. Luontoon.fi uutiset : Selvitys: kansallispuistoissa liikkuminen säästi yhteiskunnan rahoja 164 miljoonaa euroa viime vuonna. Osoitteessa: luontoon.fi/-/selvitys-kansallispuistoissa-liikkuminen-saasti-yhteiskunnan-rahoja-164-miljoonaa-euroa-viime-vuonna.

Metsähallitus: Biodiversia LIFE-IP – meriluonnon puolesta. Osoitteessa: metsa.fi/projekti/biodiversea.

Salo, Marja & Heiskanen, Eva & Heinonen, Tero & Kaljonen, Minna & Kautto, Petrus & Lähtenmäki-Uutela, Anu & Matschoss, Kaisa & Nissinen, Ari & Pyrhönen, Taru & Saarinen, Merja & Salmivaara, Laura & Savolainen, Hannu & Seppälä, Jyri & Turunen, Topi & Vainio, Annukka 2023. Kulutuksen hiilijalanjäljen pienentämiseen löytyy keinoja. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan artikkelisarja 2023:27. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki. Osoitteessa: tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=45101.

Siljander, Riikka & Cederlöf, Magnus & Skoglund, Kai & Herronen, Vilma 2023. Ilmastovuosikertomus 2023. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:27. Ympäristöministeriö, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-576-2.

Strandell, Anna & Nyberg, Elina 2023. Asukasbarometri 2022 : Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2023:29. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-5597-0.

Suomen ympäristökeskus 24.11.2023. Tiedote: Kiertotaloudella on mahdollisuus taittaa luonnonvarojen käytön kasvu ja edistää ilmastotavoitteiden saavuttamista taloutta heikentämättä. STT Viestintäpalvelut Oy. Osoitteessa: sttinfo.fi/tiedote/70061573/kiertotaloudella-on-mahdollisuus-taittaa-luonnonvarojen-kayton-kasvu-ja-edistaa-ilmastotavoitteiden-saavuttamista-taloutta-heikentamatta?-publisherId=69819243&lang=fi.

Suomen ympäristökeskus: Circwaste-hanke. Osoitteessa: materiaalitkiertoon.fi/fi-fi/Circwaste.

Suomen ympäristökeskus: Merenpohjan makroroskaseurannan vaihtoehtoiset menetelmät (POHJAROSKA2). Osoitteessa: syke.fi/fi-FI/Tutkimus__kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Merenpohjan_makroroskaseurannan_vaihtoehtoiset_menetelmat_POHJAROSKA2.

Suomen ympäristökeskus: Muovipelletit Suomen merialueella (PELETTIMERI). Osoitteessa: syke.fi/fi-FI/Tutkimus__kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Muovipelletit_Suomen_merialueella_PELLETTIMERI.

Suomen ympäristökeskus: Suomen merialueen mikroroskaseuranta vuonna 2023 (SUMMERI3). Osoitteessa: syke.fi/fi-FI/Tutkimus__kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Suomen_merialueen_mikroroskaseuranta_vuonna_2023_SUMMERI3.

Suomen ympäristökeskus: Valtakunnallisen jätesuunnitelman seuranta. Osoitteessa: ymparisto.fi/fi/kestava-kierto-ja-biotalous/kierratys-ja-jatteet/valtakunnallisen-jatesuunnitelman-seuranta.

Suomen ympäristökeskus: Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma. Osoitteessa: ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ja-tutkimusohjelmat/velmu-ohjelma.

Suomen ympäristökeskus: Yritysten vesivastuullisuuden edistäminen ELY-keskusten vesienhoitotyössä. Osoitteessa: syke.fi/fi-FI/Tutkimus__kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Yritysten_vesivastuullisuuden_edistaminen_ELYkeskusten_vesienhoitotyossa_YRVELY.

Tiitu, Maija & Pätynen, Anna & Friipyöli, Mikko & Rehunen, Antti 2023. Seurantakatsaus MAL-sopimusten vaikuttavuudesta. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:21. Ympäristöministeriö, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-414-7.

Ulvi, Teemu & Tenhunen, Jyri & Riekkinen, Venla & Pihlainen, Sampo & Berger, Miia & Cederlöf, Karin 2023. Opas kunnan ilmastosuunnitelman valmisteluun. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:17. Ympäristöministeriö, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-398-0.

Valtanen, Marjo & Paavilainen, Päivi & Jalonen, Johanna & Sopanen, Sanna & Suvanto, Sari & Haapalainen, Julia 2023. Selvitys hulevesien laadusta. Suomen kuntaliitto ry, Helsinki. Osoitteessa: kuntaliitto.fi/julkaisut/2023/2220-selvitys-hulevesien-laadusta.

Valtiokonttori: Vastuullisuusraportointi valtionhallinnossa. Osoitteessa: valtiokonttori.fi/maaraykset-ja-ohjeet/vastuullisuusraportointi-valuationhallinnossa-2.

Valtioneuvosto 2023. Vahva ja välittävä Suomi : Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. Valtioneuvosto, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8.

Valtioneuvosto: DNSH in Finland. Osoitteessa: valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM036:00/2022.

Valtioneuvoston kanslia: Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. Osoitteessa: kestavakehitys.fi/agenda-2030.

Ympäristöministeriö 10.11.2023. Tiedote: Kansainvälisen muovisopimuksen neuvottelut jatkuvat Nairobissa. Valtioneuvosto. Osoitteessa: valtioneuvosto.fi/-/1410903/kansainvalisen-muovisopimuksen-neuvottelut-jatkuvat-nairobissa.

Ympäristöministeriö 18.12.2023. Tiedote: EU:n ympäristöministerit pääsivät sopuun pakkauksia ja pakkausjätettä koskevasta asetuksesta. Valtioneuvosto. Osoitteessa: valtioneuvosto.fi/-/1410903/eu-n-ymparistoministerit-paasivat-sopuun-pakkauksia-ja-pakkausjatetta-koskevasta-asetuksesta.

Ympäristöministeriö 2022. Kierrätyksestä kiertotalouteen : Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027. Ympäristöministeriön julkaisuja 2022:13. Ympäristöministeriö, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-266-2.

Ympäristöministeriö 2023. Ympäristöministeriön vastuullisuusraportti 2022. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:20. Ympäristöministeriö, Helsinki. Osoitteessa: urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-410-9.

Ympäristöministeriö: EU:n biodiversiteettistrategia. Osoitteessa: ym.fi/eu-n-biodiversiteettistrategia.

Ympäristöministeriö: Helmi-ohjelma vahvistaa luonnon monimuotoisuutta. Osoitteessa: ym.fi/helmi.

Ympäristöministeriö: Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma. Osoitteessa: ym.fi/keskipitkan-aikavalin-ilmastopolitiikan-suunnitelma.

Ympäristöministeriö: Kestävä kaupunki : Tuloskoosteet ja esitteet. Osoitteessa: kestavakaupunki.fi/tuloskoosteet.

Ympäristöministeriö: Kestävä kaupunki. Osoitteessa: kestavakaupunki.fi.

Ympäristöministeriö: Kiertotalouden green deal. Osoitteessa: ym.fi/kiertotalouden-green-deal.

Ympäristöministeriö: Kiertotalouden strateginen ohjelma. Osoitteessa: ym.fi/kiertotalousohjelma.

Ympäristöministeriö: Kuntien ilmasto-suunnitelmat. Osoitteessa: ym.fi/kuntien-ilmastosuunnitelmat.

Ympäristöministeriö: Luonnon virkistyskäyttö. Osoitteessa: ym.fi/virkistyskaytto.

Ympäristöministeriö: Maankäyttö- ja rakennuslaki uudistuu. Osoitteessa: mrluudistus.fi.

Ympäristöministeriö: Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset. Osoitteessa: ym.fi/maankayton-asumisen-ja-liikenteen-sopimukset.

Ympäristöministeriö: Metso-metsiensuojeluohjelma. Osoitteessa: ym.fi/metso-metsiensuojeluohjelma.

Ympäristöministeriö: Puurakentamisen ohjelma. Osoitteessa: ym.fi/puurakentaminen.

Ympäristöministeriö: Rakentamislaki ohjaa kestävästä rakentamisesta. Osoitteessa: ym.fi/rakentamislaki.

Ympäristöministeriö: Strategia ja tavoitteet : Parempi ympäristö tuleville sukupolville. Osoitteessa: ym.fi/strategia-ja-tavoitteet.

Ympäristöministeriö: Vesien ja meren tilan parantaminen 2023–2027 (Ahti-ohjelma). Osoitteessa: ym.fi/vesien-ja-meren-tilan-parantaminen.

Ympäristöministeriö: Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma (KIRA-ilmasto). Osoitteessa: ym.fi/kirailmasto.

Ympäristöministeriö: Ympäristöministeriön hallinnonalan konsernistrategia. Osoitteessa: ym.fi/ymparistoministerion-hallinnonalan-konsernistrategia.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

ISBN: 978-952-361-190-0 PDF
ISSN: 2490-1024 PDF

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi